Numer 9. Lwów dnia 25. marca 1904 Rok III.

Biuro Redakcyi i Administ. ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3·—
półrocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—

Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA:
1 str. 100 K. $^1/_2$ str. 60 K. $^1/_4$ str. 35 K. $^1/_8$ str. 20 K. $^1/_{16}$ str. 12 K.

DOBROBYT

PRZEDPŁATĘ przyjmują: we Lwowie: Administracya „Dobrobytu“ ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hausmanna; we Wiedniu: Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10. — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A Adolf Chulawski VI. Getreidemarkt 13.

Czasopismo ekonomiczne, pod redakcyą J. K. ZIELIŃSKIEGO.

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“ i „Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“.

Wychodzi 5. 15. i 25. każdego miesiąca.

Tegoroczna emigracya w świetle interesu pracy rolnej.

Wzrost wychodźtwa z Galicyi w ostatnich latach przybiera charakter społeczno ekonomiczny. Według relacyj Krakowskiej izby handlowej i przemysłowej odpłynęło do Stanów Zjednoczonych Północnej Ameryki w r. 1900/1 38570 wychodźców. w r 1901|2 52810 a roku 1902|3 66101, gdy zaś do ostatniej cyfry dodać 2135 wychodźców do Argentyny, 2000 do Brazylii i 10260 do Kanady, to ogółem w ubiegłym roku ubyło krajowi 80000 ludzi.

Fala tegoroczna już choćby tylko z przyczyny ostatnich klęsk elementarnych, przewyższy najniezawodniej cyfry poprzednie znacznie, stoimy tedy bezspozecznie przed kwestyą poważną, przed jednym z najsmutniejszych objawów społecznych w kraju naszym nie posiadającym zorganizowanej kolonizacyi.

Gęstość zaludnienia naszej wsi i brak zarobków w miastach są najistotniejszemi momentami tego objawu; prózno mu też stawiać jakiekolwiek tamy pod postacią szykan paszportowych itp., bo te paliatywa absolutnie nie są w stanie uchronić kraju od emigracyi, a ludzi z rozpaczonych, uciekających przed głodem, bynajmniej do powrotu w strony rodzinne nie zachęcają.

O ile polityczna strona kwestyi emigracyi naszej dla przytoczonego wyżej powodu stan wi problemat do rozwiązania niesłychanie trudny, o tyle jej strona ekonomiczna jako ujemny ubytek siły produkcyjnej łączy się, jak wiadomo, z najrealniejszemi interesami rolnictwa, wpływając na wysokość płacy zarobkowej na łanie. Letnie wędrówki «na Sachsy« jeszcze gorzej wpływają na stosunki agrarne, bo w najgorętszej potrzebie rąk na roli ogałacają ją prawie z młodzieży, którą chata wysyła do stron obcych po zarobek na zimę.

Dwory pozostają zatem zaledwie ze stałą służbą folwarczną, która jednak często nie wystarcza i zawczasu pustoszą zmuszone rozglądać się za żeńcami, których w ostatnich latach sprowadzano nawet u Kroacyi i z innych prowincyj, gdzie żniwa odbywają wcześniej niż u nas. Import ten stosowany w ostatnich latach dla wywołania zniżki robocizny po wsiach, mimo że okazał się zbyt drogim, a przeto mało skutecznym w zamiarach, jest przecie zawsze grzechem wysoce karygodnym.

Że nasze sfery rolne, webec dającego im się odczuć braku robotnika w czasie żniw, winny trochę bardziej przystosować się do warunków ogólnego wyniku podaży i zapotrzebowania, tem chyba doświadczenie przekonać je mogło. Minęły bowiem bezpowrotnie te czasy, gdy dziedzic był panem nietylko na swym łanie ale i we wsi, a o najemnika troszczyć się nie potrzebował, bo ten z miejsca się ruszał i był na pierwsze zawołanie p ekonoma lub pisarza prowentowego.

Stosunki społeczno-ekonomiczne dokonały nie tylko od czasów pańszczyzny, lecz już w dobie najnowszej znacznego w tej dziedzinie przewrotu Praca rąk stała się towarem poszukiwanym narówni z innemi Środki komunikacyjne dostępne są dziś dla każdego i towar ten wędruje po całym świecie, szukając najdogodniejszych rynków zbytu, a warsztat rolny jest właśnie niestety najniedogodniejszym rynkiem, bo daje zarobek tylko w jednej porze roku. Ziemianin przeto zmuszony jest dziś zawczasu kontraktować sobie najemnika, a przynajmniej już wczesną wiosną starać się wybadać widoki rynku pracy.

Zobaczmyż, jak w tym roku rynek ten sie zapowiada?

Na zasadzie dat podanych na początku, przewidywać trzeba, że fala emigracyjna pochłonie w tym roku z Galicyi z górą 10.000 ludzi. W Niemczech, wskutek zamknięcia granicy od Królestwa Polskiego dla t. zw. obieżysasów, a dalej przez wstrzymanie napływu robotników włoskich dla panującej dziś we Włoszech ekspanzyi w kierunku robót publicznych — tem większy da się w tym roku odczuć brak tanibh rąk i tem silniejszego przeto spodziewać się należy popytu od nas, obieżyoasi zatem w tym roku może wyłącznie rekrutować się będą z Galicyi.

Natomiast w Królestwie właśnie wskutek zamknięcia granicy od Prus dla wychodźców rolnych przez rząd rosyjski jak również z powodu zastoju przemysłowego wywołanego wojną — podaż robotnika zapowiada się obfitą. Jeżeli zważymy, że sam fakt zamknięcia kolei syberyjskiej i wschodnio-azyatyckich dla ruchu prywatnego już dziś spowodował w środowiskach przemysłu Królestwa znaczne ograniczenie produkcyi, to w razie dalszej mobilizacyi obejmującej dziś stopniowo wewnętrznie gubernie Rosyi, a zapowiadanej także przez rząd w Królestwie, łatwo tam przewidzieć zupełną stagnacyę w przemyśle i powrotną falę od ognisk fabrycznych do wsi.

Prawdą, że mobilizacya powoła znaczny kontyngent młodzieży pod broń, a nawet zapowiadają tam nadzwyczajną brankę do wojska którą rząd pragnie na tyłach się zabezpieczyć, lecz równem krótkowidztwem byłoby nie uznać możliwości masowej dezercyi od poboru i z wojska, która nawet dziś w pojedyńczych jeszcze wprawdzie przejawach wzdłuż kordonu zapowiadać się zaczyna.

Tak więc, zdaje się, w tym roku o ile żeńcy galicyjscy w Królestwie, na Wołyniu i Ukrainie wcale pożądani nie będą, o tyle luki stworzone silnie zapowiadającą się emigracyą letnią do Niemiec i innych krajów będą mogły być łatwo w Galicyi zapełnionemi bezrobotnymi z Kongresówki, Zbyteczną zaś chyba dodawać, iż tak

z obywatelskiego jak z ogólno-ludzkiego stanowiska obowiązkiem współczucia jest — dotkniętych bezrobociem podczas lata w kraju zająć, a już przynajmniej przed importowanymi Kroatami dać im pierwszeństwo.

S. Ż.

Traktaty a potrzeby przemysłu.

Z Wiednia piszą do „Czasu": Wiadomo, że Wydział krajowy, poznawszy już opinię kół rolniczych o tych potrzebach kraju, które przy traktatach handlowych powinny być uwzględnione, ma wkrótce wysłuchać opinii kół przemysłowych za pośrednictwem reprezentantów powołanych, a *ad hoc* powołanych instytucyj, więc Izb handlowych, centr. związku dla przemysłu fabrycznego i Tow. naftowego. Rolniczo-przemysłowy charakter kraju sprawia, że właściwych antagonizmów pomiędzy rolnictwem a przemysłem prawie nie ma; nie o sprzeczne więc rozchodzi się interesy, ale raczej o to, by każda z tych grup podała swoje potrzeby. Szczególnie grupa przemysłowa w ostatniej chwili ma jeszcze do podniesienia cały szereg żądań, z których niektóre posiadają doniosłość pierwszorzędną, inne zaś, jakkolwiek na pozór drobne, jednak w kraju, gdzie przemysł dopiero rozwijać się zaczyna, nabierają względnego znaczenia.

Pierwszorzędnej wagi jest kwestya zniżenia ceł na żelazo. Z natury rzeczy Galicya może tylko liczyć na konfekcyą żelaza. Ażeby żelazo przerabiać, musi przy wysokiem cle sprowadzać je z tych źródeł austryackich, które same zajmują się również konfekcyą, mają zatem interes w tem, by przemysł galicyjski zabić, względnie nie dać mu wogóle się rozwinąć. Mając w ręku rodzaj monopolu, sprzedaje więc surowy materyał do Galicyi jak najdrożej, równocześnie zaś żelazo skonfekcyonowane jak najtaniej. Gdyby nie ten monopol na surowy materyał, przemysł galicyjski, który w tej właśnie gałęzi ma silne i zdrowe podstawy, w krótkim czasie znośnieby się rozwinął. Dziś, kiedy miasta nasze, jedno po drugiem zaprowadzają wodociągi, oświetlenie gazowe i t. d., byłoby dla tego przemysłu szczególnie szerokie pole do działania. Nie należy zresztą zapominać o tem, że tanie żelazo jest niemałej wagi także dla rolnictwa ze względu na cenę wszelkich narzędzi rolniczych, maszyn, okuć i t. d.

Druga ważna sprawa to cło na drzewo, mianowicie na drzewo tarte. W tej sprawie znów interes rolnictwa najzupełniej schodzi się z interesem przemysłu, bo czy to właściciel lasów sam przy pomocy tartaków lasy eksploatuje, czy też tylko drzewo do tartaków dostawia, zawsze interes jego identycznym jest z interesem przemysłu drzewnego. Dotychczas za drzewo okrągłe płaciło się przy imporcie do Niemiec cło w wysokości 20 marek od wagonu. Cło na drzewo tarte wynosiło od wagonu 80 marek. Obliczając stosunkową wartość drzewa okrągłego i tartego, dochodzi się do rezultatu, że jeśli drzewo okrągłe płaci 20 marek cła, drzewo tarte płacić powinno nie więcej jak 32 marek. Niczem nieusprawiedliwiona różnica aż 60 marek sprawia, że bliżej granicy położone lasy eksploatować mogą tylko drzewo okrągłe do przerabiania w tartakach niemieckich, a tartaki galicyjskie opłacają się dopiero w lasach dalej od granicy położonych, skąd już dyferencya frachtu wyrównuje dyferencyę w cle, więc sprawia, że Niemcom lepiej opłaca się sprowadzanie materyału przerobionego. Obecnie Niemcy w autonomicznej taryfie podnieśli cło na tarte drzewo na 125 marek; jeżeli traktat handlowy tego nie naprawi, przemysł drzewny galicyjski skazany będzie na zagładę. Bez surowca galicyjskiego Niemcy absolutnie obejść się nie mogą, bo rozstrzygającą w tem jest kwestya jakości, ale przerabianie materyału w całości przeniosłoby się do Niemiec.

Inna, mniej doniosła a jednak bynajmniej nie drobna sprawa, to cło na żywicę. Galicya sprowadza rocznie żywicy za 1,300.000 koron, głównie w drodze taryfowej z Niemiec, które znów zakupują ją przeważnie w Ameryce, a lepsze gatunki we Francyi. W Austryi tylko dolna Austrya wyrabia żywicę, ale w ilości bynajmniej na wewnętrzne potrzeby niewystarczającej. Mimo to, apetyt producentów w Austryi dolnej idzie w tym kierunku, by cło (1 koronowe), jakie dotychczas w drodze traktatu było zniesione, reaktywować. Od ceny żywicy zależy los naszego przemysłu mydlarskiego. Od czasu Imci pana Zabłockiego, minęło sporo lat; przemysł mydlarski w Galicyi, to nie farsa, ale poważna gałąź zarobkowania, dająca utrzymanie wielkiej liczbie ludności. Mydlarstwo galicyjskie w ciężkiej walce z ogromnym kosztem reklamowanymi wyrobami rozmaitych „Schichtów", ciężko bardzo walczy o byt i żadnego dalszego obciążenia znieść by nie mogło.

Dalsza sprawa jest na dziś drobną jeszcze, odnosi się jednak do przemysłu, który może mieć przyszłość. We Lwowie powstała fabryka zegarków, która wcale dobrze się rozwija. Pod fabryką zegarków rozumie się zakład. który sprowadza w masach gotowe częś i składowe, dobiera je, względnie apretuje i składa Nadto ma firma lwowska wyrabiać także metalowe koperty. Takiej fabryki drugiej w Austryi nie ma, bo np. w Wiedniu lub Pradze i t. d. robocizna jest za drogą i fabryka nie opłaciłaby się. Ale nowo-powstałej fabryce grozi już niebezpieczeństwo. Handlarzom wiedeńskim nie podobała się konkurencya, i oto cło na części składowe do zegarków ma być podwyższone tak, by uniemożliwić ich sprowadzanie.

Jeszcze jedna wreszcie sprawa przemysłowa. Wszelkie wydatki wojskowe, odkąd potrzeby zaspakajane bywają wewnątrz państwa, są w gruncie rzeczy o tyle mniejszym ciężarem, o ile pieniądze, wydane na broń, umundurowanie itd. różnymi kanałami dopływają znów do najszerszych kół ludności. Niestety, wobec nieznacznego jeszcze rozwoju naszego przemysłu, a nienależytego uwzględniania tego, co jednak już istnieje, Galicya przeważnie wykluczoną jest od korzyści, a musi tylko na przepadłe płacić. Tem baczniej śledzić więc należy dostawy i żądać, byśmy przynajmniej to dostali, co bezwarunkowo dostawić możemy. Obecnie państwo kosztem 165 milionów sprawia nowe armaty. Rozumie się, że z braku odpowiedniego przemysłu, do konkurencyi stanąć nie możemy; ale czego dostarczyć możemy: wozów pod armaty i jaszczyków. Dlatego Koło polskie wystąpić powinno z żądaniem, by przynajmniej tę część dostaw oddano naszym fabrykom maszyn.

Nakoniec wskazówka dla krajowego związku przemysłowego. Komunikat rządowy ogłasza na podstawie relacyi jeneralnego konsulatu austro-węgierskiego w Kapsztadzie, że w czasie od listopada 1904 do końca stycznia 1905 roku odbędzie się tam międzynarodowa wystawa przemysłowa. Konsul zwraca uwagę na artykuły, jakieby z Austryi można tam wystawić, względnie importować. — W spisie tych artykułów widzę na głównem miejscu wyroby koszykarskie, a dalej galanterye z drzewa i wyroby z gliny. „Związek przemysłowy", któremu udało się już wprowadzić piękne wyroby galicyjskiego koszykarstwa do Anglii powinien się tą sprawą zająć. Zapytania adresować należy na razie do Londynu, a to: „Trades Markets et Exhibitions, Limited. Palmerston House, Old Broard, Street. London E. 1.".

Muzeum Społeczne w Paryżu.

Porady Jeśli na trzeciem dopiero miejscu stawiamy »Porady«, robimy to dlatego, aby trzymać się porządku przyjętego przez ustawę. Właściwie winniśmy umieścić je na pierwszym planie, jako zasadniczą funkcyę i cel istnienia Muzeum społecznego. Funkcya ta dzieli się, oczywi-

ście, na dwie części : zbieranie danych i dostarczanie ich osobom interesowanym.

Zbieranie danych odbywa się za pośrednictwem trzech biur: przemysłowo-robotniczego, rolniczego i biura towarzystw współdzielczych i towarzystw wzajemnej pomocy.

Zadaniem tych trzech biur jest zatem obserwacya zjawisk, zachodzących w odpowiednich dziedzinach. Sposoby obserwacyi, które są mniej więcej jednakowe w dwóch pierwszych biurach, różnią się od sposobów używanych przez ostatnie. Aby być stale poinformowanym o wszystkiem, co zachodzi w życiu warstwy robotniczej, oraz w jej stosunku do kapitału, biuro przemysłowo robotnicze posiłkuje się trzema sposobami: 1) Skrzętnem notowaniem faktów i opinij, podawanych przez wydawnictwa peryodyczne społeczne i polityczne a przedewszystkiem przez organy syndykatów i kooperatyw. Te ostatnie dwa rodzaje czasopism są niejako pulsem odnośnych stosunków i uważne przeglądanie ich daje możność dokładnego zapoznania się z żądaniami robotników, z ich potrzebami, z przyczynami strejków, z wysiłkami podejmowanemi w celu poprawy losów klasy pracującej, ze sposobami załatwiania sporów itd. 1) Żeby módz dobrze pojąć te fakty i ich znaczenie, należy znać dobrze ogólny stan danej gałęzi przemysłu w danym czasie. Tej potrzebie odpowiadają ankiety, urządzane wrazie potrzeby przez biuro przemysłowo-robotnicze. 3) Najwięcej materyałów daje bezpośrednia obserwacya jakiej dostarczają wizyty członków Musée Social u przemysłowców, robotników, w fabrykach i warsztatach, lub przeciwnie wizyty w Muzeum ludzi żądających od niego porad. Wymiana myśli z ludźmi, stojącymi najbliżej kwestyj i których kwestye bezpośrednio się tyczą, jest nieraz cenniejszą od wszelkich ankiet i artykułów. Pozwala ona zestawiać i porównywać poglądy sprzeczne z samej natury rzeczy, rektyfikując w taki sposób wiadomości, podawane przez pisma, a nacechowane przeważnie stronniczością autora, daje nieraz sposobność usłyszenia oryginalnych myśli, mogących ujść uwagi teoretyka. Jednem słowem, ten rodzaj obserwacyi jest bodaj najpłodniejszym dla dobra przemysłowo-robotniczego.

Przedstawiciel biura przyjmuje udział we wszystkich francuskich i międzynarodowych kongresach, mających związek ekonomią społeczną. Muzeum społeczne nieraz bywa reprezentowane i na kongresach narodowych obcokrajowych. Dodać należy, że Muzeum przyjęło czynny udział w urządzeniu niejednego kongresu.

Nasuwa się teraz pytanie, w jaki sposób zebrane materyały są klasyfikowane. Wszelkie dokumenty, artykuły, ankiety, sprawozdania itp, tyczące się danej instytucyi, lub danej kwestyi, są grupowane razem w jednej wspólnej tece (dossier). Muzeum społeczne posiada dwa rodzaje tek: teki rozpoczęte i teki zakończone. Tylko te ostatnie, tyczące się faktu odbytego, sprawy zakończonej, kwestyi rozstrzygniętej, przechodzą do archiwum i tam czekają chwili, kiedy publiczność zgłosi się w celu studyowania ich. Zrozumiałą jest rzeczą, iż do kategoryi tak zakończonych nie przechodzą nigdy teki, odnoszące się do kwestyj ogólnych; teki te wzbogacają się niemal z każdym dniem.

Nie przeszkadza to wcale, aby były one gotowe do rozporządzenia osób żądających porady w danej materyi. Spis tek Muzeum społecznego wskazuje wyraźnie całą jego działalność i jest, jak dowcipnie wyraził się autor jednej z broszur poświęconych tej instytucyi, »jej spisem rzeczy«.

W celu sporządzenia tek, podobnie do biura przemysłowo-robotniczego pracuje biuro rolnicze. Ze sprawozdań Muzeum społecznego można wywnioskować, iż to ostatnie biuro jest o wiele czynniejsze od pierwszego, choć powstało one później. Być może, że przyczyniła się do tego znaczna liczba porad, jakich od biura rolniczego żądano. W ciągu dwóch pierwszych lat istnienia udzieliło ono 385 porad, a mianowicie:

100	tyczących się	asekuracyi bydła,
107	» »	syndykatów,
46	» »	kooperatyw rolnych,
42	» »	towarzystw wzajemnej pomocy,
26	» »	kas pensyi dla starców,
22	» »	ubezpieczeń od nieszczęśliwych wypadków,
22	» »	piekarni współdzielczych,
20	» »	mleczarni współdzielczych:

Zdarza się nieraz, a nawet bardzo często, że Muzeum społeczne nie jest wstanie od razu udzielić żądanych wyjaśnień, i wtedy przeprowadza ad hoc ankiety, wywiady i t. p., których rezultatem jest powstanie nowych tek.

Biuro rolnicze przyczyniło się w ciągu swego istnienia do utworzenia wielu nowych instytucyj. Oprócz tego jemu to zawdzięczać należy zorganizowanie niejednego konkursu urządzenie niejednej ankiety, przeprowadzenie statystyki wielu instytucyj i t. d. Jednym z płodów jego pracy była 104 klasa wystawy 1900 roku, poświęcona kwestyom ekonomiczno-rolnym.

Wspomnieliśmy wyżej, że biura kooperatyw i towarzystw wzajemnej pomocy innemi posiłkują się sposobami w celu zbierania materyałów i sporządzania tek. Biuro towarzystw wzajemnej pomocy zebrało ustawy i sprawozdania znacznej liczby takich towarzystw, około 60-ciu przyjęło jako typy i pracę kontynuuje, zbierając wszystkie dokumenty, tyczące się owych typowych towarzystw. Podobnie postępuje biuro stowarzyszeń współdzielczych. Oczywiście nie wyklucza to zupełnie zbierania materyałów ze wszech stron za pomocą ankiet i wywiadów, o ile zachodzi potrzeba takowych.

Udzielenie porad różnie się odbywa. Najprostszym jest na wypadek pytań z kwestyj bieżących, na które sekretaryat niezwłocznie ustnie lub piśmiennie odpowiada. Niewiele bardziej złożonym jest wypadek, kiedy udzielenie porady wymaga przewertowania zawartości odpowiedniej teki. Zdarzają się jednak kwestye, na które odpowiedzi gotowych niema i które wymagają przeprowadzenia specyalnych badań. W tym celu istnieje podział pracy między członkami Muzeum społecznego. Dzielą się oni na 7 wydziałów (cection):

1. Wydział utrzymywania stosunków z towarzystwami, zajmującemi się zagadnieniami społecznemi*).
2. Wydział rolniczy.
3. Wydział stowarzyszeń robotniczych i współdzielczych.
4. Wydział ubezpieczeń społecznych.
5. Wydział instytucyj patronalnych.
6. Wydział prawny.
7. Wydział studyów, ankiet i zleceń.

Każdy wydział gromadzi w swem łonie doświadczonych specyalistów. Jeśli przejrzymy ich listę, napotkamy na niej nazwiska wielu wybitnych profesorów oraz kierowników rozmaitych instytucyj społecznych.

Odczyty. Piąty punkt 2-go artykułu ustawy zaznacza jako jedną z funkcyj Muzeum społecznego urządzanie odczytów i wykładów. W samej rzeczy Muzeum daje co, rocznie dwie serye publicznych i bezpłatnych odczytów, których treścią są — rozumie się — wszelakie kwestyi społeczne. Trzy są rodzaje prelegentów: przemawiają bądź

*) Między członkami tego wydziału znajdują się przedstawiciele rozmaitych stowarzyszeń, jak Towarzystwa tanich mieszkań, Towarzystwa hygieny społecznej i medycyny zawodowej, Związku syndkatów rolnych i t. d.

badacze, wysyłani przez Muzeum w celu przestudyowania pewnej kwestyi i zdający w taki sposób sprawę ze swej pracy, bądź też członkowie wydziałów, dyrekcyi lub administracyi, bądź poprostu przyjaciele Muzeum społecznego. Na odczytach prezydują zazwyczaj znani ekonomiści, którzy częstokroć głos zabierają i interesująca wywiązuje się wtedy dyskusya. Jako przewodniczących widzieliśmy w ostatnim roku Pawła Leroy-Beaulieu, Gide'a, Cheysson'a, Stourni'a i innych.

Aby dać możność zoryentowania się w charakterze tych odczytów, najprościej będzie wymienić tytuły z ostatniej seryi (zima 1903 roku):

1. A. Sayous. Klęska ekonomiczna w Niemczech
2. M Alfassa. Trade-union'y w roku 1902 Ich położenie i polityka.
3. M. Dufourmantelle. Wizyta u angielskich kooperatystów.
4. H. Lorin. Rodzina u Basków.
5. M. Wolff. Wykształcenie zawodowe w Niemczech.
6. Duprè La Tour. Walka antialkoholiczn... w St... nach Zjednoczonych.

Specyalne studya, Musée Social nie zasługiwałoby na miano instytucyi naukowej, gdyby badało jedynie kwestye, których tyczą się żądania porady. Muzeum nie ogranicza się na roli biura informacyjnego i nieustannie stoi na straży wszystkiego, co zachodzi w stosunkach ekonomiczno-społecznych. Mówiąc o odczytach, wspomnieliśmy mimochodem o badaczach wysyłanych na specyalne studya. Jestto ogromnie rozległy dział pracy Muzeum społecznego. Wysyła ono stale znaczną liczbę delegowanych w celu zbadania pewnej kwestyi na miejscu zapoznania się z instytucyą i jej działalnością, w celu obserwacyi stosunków. Studya te nieustannie wzbogacają teki Muzeum społecznego, dają treść odczytom. Kwestye rozleglejsze bywają opracowywane w formie książkowej i wydawane nakładem Muzeum. Zaznaczyć należy, że wywiązuje się ono z roli wydawcy nie gorzej, niż z innych swych ról, i spis dzieł wydawanych pod ogólną nazwą ***Bibliothèque du Musée Social*** stale się powiększa.

Z tem, co się dzieje za granicą, zapoznaje się Muzeum nietylko za pośrednictwem delegowanych, którzy nie opuszczają żadnego ciekawszego zjawiska, ale których uwadze ujść mogą fakty mniejszego rozgłosu, a nie mniejszej wagi a nadewszystko fakty codziennego życia. Tę to lukę zapełniają korespondenci, którzy w znacznej liczbie są rozproszeni po wielu krajach i których liczba nie przestaje wzrastać

Publikacye. Musée Social zapoznaje publiczność ze swą działalnością za pośrednictwem wydawanego przez nie miesięcznika. Rezultaty ankiet i poszukiwań, kwestye aktualnego znaczenia, a często i źródłowe prace współpracowników instytucyi dają treść wydawnictwu ***„Bulletin du Musée Social“***. Prócz prac tego rodzaju, zazwyczaj większych rozmiarów, każdy numer, począwszy od roku 1899, zawiera *„Kronikę Muzeum Społecznego“*, oraz korespondencye z zagranicą. W tych ostatnich rubrykach znajdujemy sprawozdania z kongresów, wiadomości o zmianach, zachodzących w prawodawstwie francuskiem i w obcych, i t. d. ***Bulletin*** coraz bardziej rozszerza swe rozmiary i administracya Muzeum społecznego óbiecuje dążyć do tego, aby stał się on »prawdziwym poglądem życia społecznego«.

Równolegle ze wzmiankowanym miesięcznikiem Muzeum publikuje w formie broszury większość odczytów wygłoszonych w jego murach. Broszury te są zaliczone do ***„Bibliotheque du Musée Social“***, o której wspomnieliśmy, mówiąc o wydawniczej roli Muzeum społecznego.

Aby uzupełnić powyższe informacye o pracy Musée Social w Paryżu, dodać jeszcze należy, że za życia wspaniałomyślnego jego fundatora ogłosiło ono kilka konkursów (na prace o udziale w zyskach, o stowarzyszeniach robotniczych i patronalnych oraz o asekuracyach robotniczych).

Nie będziemy jednak rozwodzili się nad niemi, zarówno jak nad nagrodami, udzielonemi przez Muzeum w tej samej epoce działalności jego, ponieważ tak jedne, jak i drugie pochodziły z głowy i z kieszeni hrabiego Chambrun'a a Muzeum było tu tylko pośrednikiem. Zresztą po śmierci Chambrun'a ten dział pracy Muzeum społecznego (o którym zresztą wspomina ostatni punkt 2-go artykułu ustawy) ustał zupełnie.

M. P.

BIBLIOGRAFIA.

Nowe prace o syndykatach przemysłowych.

1. F. C. Huber. Die Kartelle, Ihre Bedeutung für die Sozial-, Zoll- und Wirtschaftspolitik. Stuttgard und Leipzig 1903.

Po zasadniczych pracach Liefmanna i Pohlego — trzecia z kolei rozprawa, ujmująca w całokształt przejawy ruchu kartelowego. Książka Hubera różni się wszakże od swych poorzedniczek: gdy tamte, na prawdę, były »systematyczne« — ściśle naukowe, klasyfikujące i teoretyczne ta odznacza się więcej tendencyą praktyczną, rozważaniem ze stanowiska pewnych interesów i żądań. Nic dziwnego, albowiem praca rozpatrywana jest rozszerzeniem referatu, przedstawionego drugiemu zjazdowi izb handlowych wirtemberskich. Stąd jej cechy znamienne: obfitość materyału, rozrzucenego dość niesystamatycznie po całej książce, braki w układzie i rozważaniach oderwanych — natomiast dość zacieśniony punkt widzenia praktyka, który po nad wymagania chwili bieżącej wznieść się nie umie. Po części wszakże jest to cechą dodatnią: autor nie rozmieszcza dowolnie zjawisk, nie nadaje im etykietek wedle poprzednio powziętego szematu.

Cechuje pracę przyjazne dla karteli stanowisko. Pod tym względem zbliża się autor do wywodów Grunzla (zob. tego pracę »Ueber Kartelle« 1902). Nie przeczy, że dzieją się nadużycia, ale ostrzega przed uogólnianiem zbyt pospiesznem: in generalibus latet dolus. I stanowisko przyjazne nie zaślepia autora w zupełności: analizując działalność niektórych syndykatów niemieckich i wpływ tychże na przebieg ostatniego przesilenia przemysłowego, nie szczędzi słów ostrych, dosadnych (zob. np. str. 122—130, też rozbiór działalności trustu naftowego, kartelu cukrowników i pierścienia spirytusowego w Niemczech — szkodliwe skutki tych monopolistycznych zrzeszdń oświetla autor za dosadnie może). W zasadzie wszakże uważa kartele za doskonałą korektywę prawa wolnego współzawodnictwa (str. 41).

Zabiegom prawodawczym w dziedzinie uregulowania syndykatów nie wróży Huber powodzenia: sceptycznie bardo zapatruje się na plany »upaństwowienia« (Bücher, Pohle), wszelką zaś politykę zakazów tym argumentem zbija, że niemożliwem jest wykazanie momentu »szkodliwości« i »niebezpieczeństwa«, któreby wkroczenie czynne władzy państwowej mogły uzasadnić. Od zabiegów administracyjnych niewiele się spodziewa: klauzuli odpowiedniej w taryfie celnej i proponowanemu przez wielu (Menzel, Landesberger i inni) regestrowi kartelowemu przypisuje znaczenie wyłącznie akademickie, uważając je za »sedatiwa« które wzburzoną opinię publiczną mogłyby uspokoić. Sam konkretnych planów nie daje, a tam, gdzie proponuje wkroczenie władzy państwowej (przy bojkotowaniu konkurencyi, nie należącej do zrzeszenia), nie wierzy w skuteczność zabiegów (zob. np. str. 159).

Praca, cenna dla swych informacyj nie przysparza wszakże nauce konstrukcyj, ujmujących przejawy konkretne w ramy teoryi. Autor po za granice istniejących stosunków wydostać się nie umiał.

S. Rundstein.

Dr. S. Tschierschky. Kartell und Trust. Vergleichende Untersuchungen über deren Wesen und Bedeutung. Göttingen 1903.

W nagłówku przytoczona broszura rozważania teoretyczne stosuje do rozwiązania kwestyi ściśle praktycznej: czy dla rozwoju gospodarczego Niemiec forma skonsolidowanych trustów nie jest odpowiedniejsza, niż przemijające zrzeszenia kartelowe, które, pozostawiając wprawdzie samodzielność zrzeszonym, z ujednostajnienia i udoskonalenia techniki nie pozwalają w zupełności korzystać? Autor rozwiązuje kwestyę w duchu dla karteli przychylnym. Gdy bowiem trusty są tylko przejawem dowolnego (?) przyspieszenia procesu koncentracyjnego, gdy reprezentują despotyzm wielkiego kapitału — kartele, przeciwnie, wstrzymują pęd koncentracyjny, są tylko (cytuję dosłownie): »eine Anwendung und Modifikation der Genossenschaftsidee auf die moderne industrielle Produktion« (str 56). Jestto, oczywiście, przesada — tak samo jak niezgodne są z rzeczywistością wywody tych autorów, którzy chcieliby trusty amerykańskie od razu przeszczepić na grunt niemiecki.

Zob. np. wywody d-ra Schachta w »Preussische Jahrbücher« T. 110 w artykule „Trust oder Kartell?« Schacht uważa kartele za formę przestarzałą i zupełnie wsteczną, a urzeczywistnienie rozwoju przemysłu niemieckiego widzi w trustach.

Dla Tschierschky'ego kartele są uosobieniem wszelkich cnót i zalet, a trusty skazane są na interdykt bezapelacyjny. I z tego punktu widzenia rozpatruje znaczenie obu rodzajów zrzeszeń.

Tendencye autora, nieprzychylnie dla trustów usposobionego, wyklucza — rzecz oczywista — tak konieczny w rozważaniach naukowych objektywizm. Rozwój kapitalistyczny — i to nie ulega wątpliwości — nie liczy się z tem, czy ta lub owa forma dla tych lub owych interesów lepszą jest, czy gorszą. Kartele nie będą ostatnem stadyum w rozwoju niemieckiego przemysłu. Liefmann dowodnie wykazał, że syndykaty są jedynie formą »przejściową«: wprawdzie, niekoniecznie prowadzą do konsolidacyi w postaci trustów — obierają często drogę t. zw. „kombinacyj“ i karteli międzynarodowych.

S. Rundstein.

Dr. Robert Liefmann Schutzzoll und Kartelle. Jena 1903.

Thema probandum zaszczytnie znanego specyalisty — to wykazanie, że cła ochronne nie są przyczyną, warunkującą powstanie syndykatów, lecz tylko jednym z *środków*. Kartele, dążąc do wykluczenia współzawodnictwa wewnętrznego i zewnętrznego, oczywiście korzystają z »dobrodziejstw« protekcyonizmu. Powoduje to ów objaw znamienny: wysokie ceny dla spożycia wewnętrznego, nadmiernie nizkie ceny na rynku międzynarodowym. Owe nizkie ceny »zewnętrzne« — szczególnie gdy tyczą się surowca lub półfabrykatów — osłabiają zdolność konkurencyjną przemysłu wyrobów gotowych. Liefmann nie przeczy, że kartele z tej polityki nadmierne ciągną korzyści; lecz złe — według autora — nie tkwi w nizkich cenach zagranicznych, ale w tem, że wysokie ceny na rynku wewnętrznym pozwalają właśnie na szeroki zbyt zewnętrzny nawet po niżej kosztu wytwarzania. Gdyby nawet kartele nie rzucały swych wyrobów na rynki międzynarodowe, produkcya fabrykatów gotowych mniejby nie cierpiała, albowiem wysokie ceny krajowe pozostałyby nadal. Niewiele w tym wypadku pomaga system prywatnych premij wywozowych — przez kartele niemieckie praktykowany.

Przeciwko nadużyciom syndykatów, nadużyciom, które zawdzięczają swe istnienie taryfom protekcyjnym, autor widzi jedyny środek zaradczy w porozumieniach międzynarodowych. Ani klauzula przeciw-wywozowa, ani zastrzeżenie w rodzaju uznanego przez taryfę celną kanadyjską — niewiele pomogą. Wskazana jest droga, zaznaczona już przez konwencyę krukselską.

S. Rundstein.

G. de Leener. Les syndicats industriels en Belgique. Bruxelles-Leipzig. 1903.

Po raz pierwszy nowe prądy w organizacyi przemysłowej belgijskiej znalazły badacza, który sumiennie a przedmiotowo przejawy ruchu kartelowego zaregestrował. Dział III-ci (str. 223 – 335) pracy Leenera poświęcony jest zobrazowaniu karteli belgijskich (Résultats de l'enquête sur lesyndicats industriels en Belgique): tembardziej cenne są powyższe przyczynki, że syndykaty — jak dowcipnie powiedział Schmoller — kryją się wstydliwie, na podobieństwo fijołków w trawie. Poprzedzający rozdział (II-gi: Les syndicats industriels en Belgique, str. 85 – 219) ujmuje stronę faktyczną w systematyczny wykład (powstanie, rodzaje, rozwój, strony dodatnie i ujemne karteli belgijskich). Dopełniają wykładu rozważania o prawodawstwie belgijskiem w kwestyi syndykatów — prawodawstwie bardzo liberalnem, nie stawiającem rozwojowi żadnych przeszkód. Kodeks karny belgijski, aczkolwiek wzorowany na francuskim, koalicyj przedsiębiorców nie wzbrania.

Część teoretyczna pracy (La théorie des syndicats industriels) nowych, oryginalnych poglądów nie daje. Klasyfikacya zrzeszeń przemysłowych (entente-pool-cartel; ugoda przemijająca, ugoda stała bez ujęcia w formę umowy, ugoda stała w formie umowy) nie wytrzymuje wszakże krytyki.

S. Rundstein.

Et. Martin Saint-Léon. Cartells et Trusts. Deuxième édition. Paris. 1903.

Wydawnictwo muzeum społecznego w Paryżu! To poleca już książkę. Nie jest praca Saint-Léon'a traktatem teoretycznym wprawdzie — nie, to tylko kompilacya, ale kompilacya wspaniała, jedyna w swoim rodzaju. Oczywiście nie pisał jej autor dla specyalistów, lecz dla publiczności, która o tak ciekawym ze wszech miar ruchu organizacyjnym w przemyśle chce się poinformować.

Po zobrazowaniu przeszłości, która rozwój syndykatów przygotowała, zastanawia się autor nad kartelami: na niecałych 20 stronicach małej ósemki daje definicyę, podziały, warunki powstawania i wykład o gospodarczych korzyściach karteli. Jedyną drobną usterkę zauważyłem na str. 27, gdzie mowa o klasyfikacyi biur sprzedaży (Verkaufsstelle, bureau de vente); autor zupełnie zbytecznie odstępuje od szematu Menzla.

Dalej idzie zobrazowanie ruchu kartelowego w poszczególnych państwach; odnośne rozdziały poprzedza autor wyczerpującemi wskazówkami bibliograficznemi. Kartele w Królestwie zostały też uwzględnione (zob. str. 90).

Główną część książki poświęca autor amerykańskim trustom; wykład przeważnie według klasycznej monografii Jenks'a.

Omawiana praca jako specimen literatury popularyzacyjnej — zasługuje, bez wątpienia, na przekład. Lekkość i przejrzystość wykładu w związku z prawdziwie naukową przedmiotowością — polecają tę książkę.

Nie wątpię, że znajdzie się u nas chętny tłomacz.

S. Rundstein.

R. de Birague d'Apremont. L'accaparement et les fo mes modernes d'ententes entre producteurs devant le droit pénal. Paris. 1903.

Tyle razy wentylowana kwestya artykułu 419 kod. karnego francuskiego stanowi temat monografii. Prace Babled'a i Brouilhet trochę są już przestarzałe — monografia więc, uwzględniająca najnowsze orzecznictwo wcale jest na czasie. Po nieodzownym wstępie historycznym — autor daje właśnie dogmatyczny wykład art. 419 z uwzględnieniem judykatury lat ostatnich Wykład powyższy zaoszczędza szperania w repertoryach Sirey'a i Dalloz'a.

Zdawałoby się, że ciągłe wahania orzecznictwa sądowego, że nieudolne sformułowanie zakazu, pozwalające na ciągłe obejście prawa, powinny były przekonać autora o konieczności skreślenia artykułu 419 w szczególe, a w ogóle o szkodliwości sankcyi karnej w stosunku do syndykatów. Art. 419 pochodzi z okresu, który modernistycznych karteli nie znał wcale; stosowanie zaś przestarzałego przepisu do zjawisk zupełnie nowożytnych sprzeciwia się »poczuciu prawnemu«. Autor wszakże tych względów nie uznaje: wypowiada się za utrzymaniem sankcyi karnej; wszakże pewne niewielkie zmiany byłyby pożądane (zob. str. 133).

Zamiłowanie do sankcyj karnych tak dalece sięga, że autor odrzuca interwencyę państwową w formie administracyjnej regulacyi syndykatów (zob. str. 163, 164), a w zardzewiałej broni artykułu 419 widzi miecz damoklesowy, który w stanie jest »odstraszyć« zapędy monopolistów.

Nie wszyscy prawnicy francuscy tego są zdania. Dalléans np. wprost twierdzi, że art. 419, jako przepis zupełnie przestarzały, do współczesnych zrzeszeń przedsiębiorców stosowany być nie może; zniesienie tego przepisu leży w interesie rozwoju przemysłowego (zob. Dolléans. L'accaparament Paris. 1902, str, 9 18). A oto słowa był go prezesa ministrów Méline'a: »les atteintes à la concurrence qu'il (i. e. art 419) a entendu réprimer n'ont rien de commun avec l'organisation rationelle, scientefique, permanente de la production industrielle ou agricole« (w przedmowie do pracy Laur'a »De l'accaperament« T. II. 1903, str. XVI).

S. Rundstein.

Kartel-Rundschau. Zeitschrift für Kartellwesen und verwandte Gebiete. Wien. 1903. (Rok pierwszy, dotychczas 15 zeszytów).

Od pierwszego stycznia r. b wychodzi pod redakcyą J. Borgera dwutygodnik, specyalnie kartelom i kwestyi kartelowej poświęcony. Nie jest to organ ściśle naukowy — prowadzony z precyzyą, jaką podziwiamy np »Sociale Praxis«. Jest to raczej archiwum przeznaczone do zbierania materyałów w kwestyi syndykatów. Redakcya rozpisuje często ankiety, w których udział biorą specyaliści i praktycy; od czasu do czasu znajdzie się też artykuł oryginalny Największą wartość posiadają stałe rubryki: a) o kartelach austryackich, b) niemieckich, c) — zagranicznych, d) trustach amerykańskich i międzynarodowych. Kronika zawiera przeduki ciekawszych wyroków (wyrok sądu okregowego piotrkowskiego w sprawie centralnego biura fabryk mielenia kości i wyrobu kleju też był omówiony). Niekiedy ogłasza pismo materyały skądinąd niedostępne, np. wyroki polubowne w sprawach kartelowych.

Polecamy »Kartell-Rundschau" uwadze naszych ekonomistów i prawników.

S. Rundstein.

Notatki.

Lwowski komitet wystawy metalowej w Krakowie 1904 r. obradował dnia 16 b. m. w lokalu Związku fabrycznego pod przewodnictwem wiceprezydenta miasta p. Michalskiego. Członek komitetu p. Olszewski na wstępie zdał sprawę z czynności biura komitetu, którego sekretarzem jest p. Sołtys. W liczbie główniejszych datkujących na rzecz wystawy, wymieniono subwencyę miasta Krakowa, które dało 1.000 koron, Izbę handlową krakowską z kwotą 1.000 koron i Izbę handlową lwowską z kwotą 500 koron. Celem zjednywania dalszych środków na rzecz wystawy wybrano komisyę, w skład której weszli: pp. wiceprezydent miasta Ciuchciński, dr. Stesłowicz, Henryk Bogdanowicz, sekretarz Izby rękodzielniczej Ohly, przemysłowcy: Stupnicki, Karge, Jagusiński, Szapira i Gärtler — z prawem kooptacyi. Na wniosek p architekty Zacharyewicza, wybrano osobną komisyę artystyczno-techniczną, której zadaniem będzie służyć wystawcom ze wschodniej części kraju radą i pomocą przy wykonaniu okazów wystawowych, starać się o ułatwienia transportowe i dogodne rozlokowanie pojedynczych okazów na placu wystawowym. Wystawcy z Galicyi wschodniej mogą nadsyłać pod adresem dyrektora Tomickiego, Lwów, stacya elektryczna, rysunki i szkice swych okazów wystawowych, tej komisyi, która w razie potrzeby zaproponuje nieznaczne zmiany czy ulepszenia, które całość okazu podnieść i za reklamować są wstanie. Zadaniem komisyi będzie ogół wytwórców zachęcić do obesłania wystawy i zorganizować wystawców lwowskich. Do komisyi tej, utworzonej pod przewodnictwem dyrektora p. Tomickiego, wybrano wnioskodawcę, architekta p. Zacharyewicza, pp. Rebczyńskiego, Piotrowicza, Bogdanowicza, z prawem kooptacyi dalszych członków i prawem samodzielnego występowania na zewnątrz niezależnie od głównego lwowskiego komitetu. Na wniosek p. inżyniera Dzbańskiego, lwowski komitet poczyni starania, by dział wynalazków stanowił na wystawie osobną całość.

Z biura Wystawy metalowej piszą nam:

Podczas Wystawy metalowej i równocześnie z nią odbędzie się wystawa okazów dawnego przemysłu metalowego. Będzie to bardzo interesujące uzupełnienie całości obrazu i zdoła wzbudzić zajęcie nietylko w sferach rzemieślniczych i przemysłowych, które bezwątpienia będą korzystać ze wzorów dawnych; ale też i u amatorów dzieł sztuki i kultury minionych wieków, jak również i w całem naszem społeczeństwie. Praca nad przygotowaniem tej wystawy odbywa się pod egidą Muzeum narodowego i jego Dyrektora oraz reprezentanta Komitetu wystawy metalowej, znawcy odnośnych dzieł sztuki p. Leonarda Lepszego.

XIII. Rocznik Asekuracyjno - Ekonomiczny na rok 1904. (Wydawca Bolesław Lewicki. Lwów. Czcionkami drukarni »Słowa Polskiego«). Trzynasty tom tego fachowego, w polskim języku, jedynego asekuracyjnego wydawnictwa dzieli się na 4 części. W pierwszej umieszczono kalendarium, terminarz odnowienia ubezpieczenia i terminarz na cały rok.

Druga część zawiera zamknięcia rachunkowe i personalja wszystkich krajowych lub w Galicyi urzędujących obcych towarzystw asekuracyjnych i bankowych.

W trzeciej części znajdują się trzy rozprawy: »Przemysł kartoflany«, bardzo obszerne studium prof. Romana br. Gostkowskiego; »Rozwój idei asekuracyjnej«, pióra p. G. Cimińskiego i »Pogadanki ekonomiczne« o stosunkach Austryi do Węgier, o powodziach, gradach i pożarach, walka o cukier, parcelacya i konsumcya, przemysł naftowy, ubezpieczenie urzędników prywatnych, kanały i regulacya rzek i powiększenie sieci kolejowej w Galicyi.

Dział ogłoszeń zamyka bogate w treść i pożyteczne to wydawnictwo. Roczniki Asekuracyjno-Ekonomiczne mają ustaloną markę wśród tego rodzaju fachowych a pożytecznych wydawnictw.

Bankructwa z powodu wojny. Wybuch wojny wywołał w Niemczech dotkliwe przesilenie giełdowe. Bankructwa, po większej części bankierskie, stały się prawie epidemiczne. Świadczy to wymownie o spekulacyjnym charakterze obrotów bankierskich na rynkach niemieckich. Na czele listy ostatnich bankructw niemieckich figuruje firma bankowa St. Lürman i Sp. w Bremie z passywami 9.4 mil. m. Właściciel firmy, konsul generalny, Lürman uciekł do Anglii. W związku z tem bankructwem było zawieszenie wypłat przez firmę komisową Ferdynand Böttjer w Bremie. Z kolei wybuchło bankructwo maklera spekulacyjnego, Maxa Meyera, z passywami 400.000 m. Meyer odebrał sobie życie. Firma zbożowo-bankierska Johan Lahnson w Bremie, zbankrutowała z passywami 200.000 m., pociągnąwszy za sobą firmy Ahlers i Bade w Bremie i R. Kugelman w Bielefeldzie. Bankier Fritz Meyer w Berlinie stał się niewypłacalny na sumę 3.3 mil.; z początku zbiegł, potem sam stawił się w policyi Firma mączna H. Meier w Bremie zawiesiła wypłaty na 900.000 m.

Pod koniec lutego w Berlinie kilku spekulantów giełdowych zawiesiło wypłaty. Równocześnie zbankrutował bankier Jean Fränkel, mając 300.000 marek passywów, a aktywów zaledwie 20.000 marek. W Würzburgu zawiesiła wypłaty firma bankierska F. Benkert-Voenberger. Właściciel dostał obłąkania. Okazaje się brak depozytów. Bankierzy Mendel et Weinber w Elberfeldzie ogłaszają niewypłacalność z passywami 1 miliona marek. W Darmsztadzie banbrutuje firma bankierska C. Schade. Passywa wynoszą 400.000 marek; depozyty są roztrwonione. W Berlinie na początku marca zbankrutował bankier Brendel et Comp. Właściciel Brendel odbiera sobie życie; prokurent, który popełnił nadużycie, dostaje się do więzienia. W kolonii zbankrutował bankier M. Horn, w Frankfurcie nad Menem bankier Albert Jaffé; ostatni kończy samobójstwem.

Oto szereg najwydatniejszych tylko bankructw, mających związek z ostatniem przesileniem.

Towarzystwo Polska Sztuka stosowana odbyło d. 13 b. m. Walne Zgromadzenie członków w sali Uniwersytetu Jagiellońskiego im. Kopernika.

Prezes prof. Karol Potkański zwrócił uwagę na dodatnią działalność Tow., mimo trudności i braki materyalne.

W ubiegłym roku ogłosiło Tow. konkursy na ozdoby drukarskie, na malowania ścian, firankę, projekt na dom ludowej szkoły i szereg odezw, celem zakupienia projektów na meble. Wydało 2 dalsze zeszyty »Materyałów« Urządziło wystawę w salach Tow. przyjaciół sztuk p., na której były meble, kilimy, ozdoby drukarskie, ceramika, etc.

Prezes złożył podziękowanie bezimiennemu ofiarodawcy 4.000 koron na cele Tow., podziękowanie sekretarzowi Jerzemu Warchałowskiemu i członkom wydziału, za gorliwą działalność.

Zaznaczyć też należy ożywiona dyskusyę członków Walnego Zgromadzenia i uchwałę dla Wydziału, którą po omówieniu wiadomości o zamierzonej przez Radę miasta Krakowa gruntownej reorganizacyi krakowskiego Muzeum techniczno-przemysłowego, uznano, że sprawa jest niezwykle ważną dla przyszłości polskiego przemysłu artystycznego, i bliską Towarzystwu, które powinno zwrócić na nią baczną uwagę i obmyśleć sposób współdziałania z komisyą reorganizacyi Muzeum tak, aby w przyszłem Muzeum interesy polskiego przemysłu art. były przedewszystkiem uwzględnione, w czem niewątpliwie znajdzie przychylną opinię członków Rady miasta.

P. Wacław Anczyc w imieniu komisyi kontrolującej zdał sprawę z rewizyi ksiąg Tow. Po udzieleniu absolutoryum Wydziałowi, Walne Zgr. wybrało na rok przyszły zarząd, w którego skład weszli: Pp. prof. Karol Potkański prezes, Feliks Jasieński wiceprezes, Jerzy Warchałowski sekretarz, dr. Stanisław Goliński skarbnik, Jan Bukowski, Józef Czajkowski, dr. Feliks Kopera, Eug. Dąbrowa, Franciszek Mączyński, St. Kamocki, prof. Józef Mehoffer, prof. hr. Jerzy Mycielski, Antoni Procajłowicz, bar. Ludw. Puszet, prof. Jan Stanisławski, Jan Szczepkowski, Edw. Trojanowski, insp. Seweryn Udziela, Henryk Uziembło, Kasper Żelechowski. Do komisyi kontrolującej: Wacław Anczyc, Zygmunt Balicki, dr. Artur Benis, Moskwa Franciszek, Turski Władysław.

Żydzi polscy w Anglii. W angielskiej Izbie Gmin zapytywał p. Markham sekretarza stanu do spraw wewnętrznych, czy wiadomem mu jest, że w angielskich kopalniach węgla pracuje 4.000 polskich żydów, którzy mowę angielskiej nie znają i z powodu tej nieznajomości grożą ustawicznie bezpieczeństwu w tych kopalniach. Gdyby minisrówi ów stan rzeczy był wiadomym pytał w dalszym ciągu p. Markham — jakie środki przedsięwziąć zamierza, aby dalszemu używaniu takich obcych żywiołów przeszkodzić?

Sekretarz stanu p. Akers Donglas, odpowiedział iż informacye ministerstwa spraw wewnętrznych w tej sprawie, która je już od kilku lat zajmuje, różnią się wielce od informacyi p. Markham. Staranne badania, które podjęto w kopalniach węgla w Szkocyi, gdzie pracuje 1.200 polskich żydów, wykazały, iż przybysze ci nie stanowią pod żadnym względem niebezpieczeństwa dla innych robotników. Minister przekonał się, że obcy robotnicy w kopalniach są dostatecznie pouczeni o swych obowiązkaah i dlatego nie widzi powodu zarządzać jakichkolwiek kroków przeciw polsko-żydowskim robotnikom, *St.*

Z Wystawy metalowej w Krakowie. Komitet przypomina, że termin do wnoszenia deklaracyi współudziału w Wystawie metalowej upływa z dniem 1. kwietnia 1904, że więc przemysłowcy z tem ociągać się nie powinni - tem bardziej, że opóźnienie w zgłoszeniu pociągnie za sobą dla wystawców pewne niedogodności. Biuro Wystawy otwarte jest codziennie od 10 12 i od 4 - 8 a mieści się w Rynku gł. l. 6 (w szarej kamienicy). tam też adresować należy wszelkie pisma i zgłaszać się ustnie o informacye.

Przy otworzyć się mającej w dniu l. maja rb. kasie oszczędności miasta Sanoka jest do obsadzenia posada buchaltera na razie z płacą rocznych K 1.800, dodatkiem na mieszkanie K 600. Wymagana kaucya K 4.800.— Zgłoszenia albo wprost do Dyrekcyi kasy oszczędności w Sanoku lub do Związku.

Z biura Wystawy metalowej. Konkurs na monografię przemysłu metalowego w Galicyi rozpisuje Komitet Wystawy metalowej. Monografia ta ma obejmować wstęp historyczny i opis stanu obecnego z o ile możności dokładnemi datami wielkości produkcyi. Monografia ma obejmować opis poszczególnych większych krajowych zakładów przemysłowych z zakresu produkcyi metalowej. Monografia ma obejmować arkusz druku; będzie ona pomieszczać jako wstęp do katalogu Wystawy metalowej i drukowana w kilkudziesięciu tysiącach egzemplarzy. Dla najlepszej pracy przeznacza się 150 koron nagrody, i praca ta staje się po koniec 1904 roku własnością Komitetu. Termin wnoszenia prac upływa z dniem 1. lipca 1904 roku. Skład jury podany będzie później. Rękopisy wnosić należy pod adresem Komitetu (Kraków — Rynek gł. 6 I. p.), do rękopisu należy dołączyć w opieczętowanej kopercie, opatrzonej odpowiednim godłem, nazwisko i adres autora.

Tow. zaliczkowe w Gorlicach w r. 1903. Liczba członków zmniejszyła się o 57, kapitał udziałowy zaś o 10085 k. 25 h., tak, że z końcem roku 993 członków posiadało udziałów za 157.864 k. 34 h. Fundusz rezerwowy natomiast wzrósł o 4.418 k. 41 h. i doszedł do

109.016 k. 77 h. Natomiast fundusz rezerwowy strat zmiejszył się o 27.214 k. 77 h., użytych na uregulowanie rachunku »dubiosów« i wynosi obecnie 6.945 k. 28 h. Wkładki oszczędności wynosiły w końcu roku 1,014.326 h. na 783 książeczkach czyli o 132.066 k. 74 h. więcej niż przed rokiem; od wkładek Towarzystwo płaci 5 prc. Stan weksli reeskontowanych w końcu roku wyniósł 277.730 k. 33 h. tj. o 95.343 k. 95 h. mniej niż przed rokiem. Stan pożyczek udzielonych na skrypta i weksle na 7 prc. wynosił 1145 sztuk za 1.467.939 k. W liczbie tych pożyczek znajduje się dług p. Feliksa Skrochowskiego, wynoszący 640.274 k. 57 h. Na pokrycie tego długu oddał dłużnik Towarzystwu na parcelacyę majętności Ropa i Łosie, na których figurują jeszcze pożyczki inne, mające pierwszeństwo przed Tow. gorlickiem w sumie 119.542 k. 26 h. Wszystkie te sumy, jak dowodzi sprawozdanie, mają zupełne zabezpieczenie. Czysty zysk wyniósł 7.151 k. 90 h., z czego wypłacono członkom 4 prc. dywidendy

---

Ruch wkładek

w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc styczeń 1904.

		%	Stan kapitału wkładkowego z dniem 1. stycznia 1904		W ciągu miesiąca stycznia: Wynosiły wkładki			W ciągu miesiąca stycznia: wypłacono			Różnica			Stan kapitału wkładkowego z dniem 31. stycznia 1904.	
			K.	h	stron	K.	h.	stron	K.	h.		K.	h.	K.	h.
Bochnia	m.	5	2,589.066	05	256	135.337	51	207	75.136	03	+	60.201	48	2,629.267	53
Bochnia	p.	4.4½	2,000.506	40	150	51.782	75	137	40.041	05	+	11.741	71	2,015.248	11
Bohorodczany	p	4½	219.254	72	61	31.539	40	37	17.345	37	+	14.194	03	233.448	75
Brzeżany	p.	4½	930.886	53	116	62.579	80	83	60.114	75	+	2.465	05	933.351	58
Buczacz	p.	5	653.874	91	80	54·465	06	50	18.623	46	+	35.841	60	689.716	51
Dobromil*)	m.	5	—	—	.	—	—	—	—	—		—	—	—	—
Dolina	p.	4½	1,139,007	04	156	61.463	33	153	58.138	02	+	3.325	31	1,142.332	35
Drohobycz	m.	4	1,349.668	49	125	60.257	30	78	34.251	96	+	26.005	34	1,375.673	83
Gorlice*)	p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—
Horodenka*)	p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—
Jarosław	m	4½	1.727.999	75	226	73.115	20	—	25.942	14	+	47.173	06	1,775.172	81
Kałusz	p.	4½	815.087	60	121	39.322	72	107	37.192	37	+	2.130	35	817.217	95
Kołomyja	m.	4	4,055.565	27	466	179.828	90	436	122.106	92	+	57.721	98	4,113.287	25
Kraków	m.	4	32.388.458	19	3236	891.139	47	2691	823.605	39	+	67.534	08	32,455.992	27*)
Kraków	p.	4	17,343.203	81	—	693.306	21	—	559.000	—	+	134.309	21	17,477.513	02
Lwów		3¾	31,980.810	31	8792	3,103.942	71	6888	2,116.637	24	+	987.305	47	32,968.115	78
		4	43,359.812	62	1	40	99	1867	429.258	71	—	429.217	72	42,930.594	90
Myślenice*)	p.	4½	—	—	—	—	—	-	—	—		—	—	—	—
Nowy Sącz*)	m.	4	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—
Podgórze	m.	—	2,204.443	56	239	94.207	62	211	82.336	07	+	11.871	55	2,216.315	11
Rzeszów*)	m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—
Sambor*)	m.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—
Śniatyn	m.	5	190.792	81	60	12.080	06	35	8 734	07	+	3.335	99	194.128	80
Śniatyn*)	p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—
Sokal	m.	4½	770.604	72	—	63.540	55	78	33.177	61	+	303.629	94	800.967	66
Stryj	m.	4	1,814.834	36	101	87.881	95	123	105.318	80	—	17.436	85	1,797.397	51
Tarnobrzeg	p	5	736.536	35	198	16 538	19	36	15.382	05	+	1.156	14	737.692	49
Tarnopol	m.	4	6,333.521	68	43	348.011	90	843	246.754	70	+	101.257	20	6,550.872	88
Trembowla	p.	4½	704.822	45	1032	21.801	17	95	28.228	02	—	6.426	85	740.501	60
Wadowice	p.	4½	4,286.164	24	117	89.987	32	286	93.159	04	—	3.207	72	4,282.956	52
Wieliczka	p.	4½,5	—	—	288	—	—	—	—	—		—	—	—	—
Zaleszczyki	p.	4½,5	442.789	93	88	20.821	28	53	11.111	76	+	9.709	52	452.499	45

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy.

Powiatowa Kasa Oszczędności w Krakowie.

Pod przewodnictwem prezesa Rady powiatowej krakowskiej p. Jana Skirlińskiego odbyło się doroczne posiedzenie wielkiego wydziału pow. kasy Oszczęd. Dyrekcya przedłożyła wyczerpujące sprawozdanie z działalności Kasy, stwierdzający jej rozwój we wszystkich gałęziach obrotów. Sprawozdanie dyrekcyi zaznacza, że wkładki w roku ubiegłym od 13.066 stron wynosiły 8,881.467 kor.; w porównaniu z r. poprzednim wzrosły wkładki o kor. 1,746.902, zwroty o kor. 908.378. Z końcem roku stan wkładek łącznie ze skapitalizowanemi odsetkami wynosił na 13.627 książeczkach kor. 17,172.891. W porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się stan wkładek o kor. 1,661.286. Ogólny obrót kasowy wynosił kor. 41,597.509, w przecięciu dziennie kor. 138.658. W porównaniu z rokiem 1902 przychód gotówki był większy o kor. 3,877.607, rozchód większy o kor. 3,918.202, zaś ogólny obrót kasowy większy o kor. 7,795.809.

Fundusze Kasy były umieszczone w następujący sposób: Pożyczek hipotecznych udzielono w roku 1903 na 564 realności kor. 1,578.150, za tem o kor. 382.448 więcej niż w r. 1902. Pożyczek hipotecznych wraz z nowo w tym roku udzielonemi było na kor. 12,614.857, gdy zaś na rachunek ten w ciągu roku 1903 upłacono z całkowitem umorzeniem 318 pozycyj kor. 1,318.661. przeto stan wierzytelności hipotecznych wynosi z końcem roku 1903 na 3712 realnościach kor. 11,296.196, a w porównaniu z rokiem 1902 zwiększył się o kor. 259.488.

Pożyczki na skrypta gminne wynosiły w dniu 1. stycznia 1903 roku kor. 101.871. W ciągu roku udzielono kor. 2.000, spłacono zaś koron 9.051. Stan pożyczek wynosi przeto z końcem roku 1903 kor. 94.820. Zmniejszył się zatem stan pożyczek o kor. 7.051.

Zaliczki ubezpieczone papierami wartościowymi wynosiły z końcem roku 1902 kor. 7.154. W ciągu r. 1903 udzielono kor. 8.071 — w tymże czasie spłacono kor. 5.860. Stan tych zaliczek wynosi więc z końcem roku 1903 kor. 9 356. W porównaniu z rokiem 1902 zmniejszył się o kor. 2.211.

Weksli pozostało z końcem roku 1902 w portfelu za kor. 1,443.849, w ciągu roku 1903 eskontowano za

kor. 5,185.386, w tymże czasie spłacono za kor. 5,137.511, pozostało zatem w portfelu z końcem roku 1903 za kor. 1,491.723. W porównaniu z rokiem 1902 eskontowano weksli mniej o kor. 91.017, zaś stan weksli zwiększył się o kor. 47.874.

Stan papierów publicznych w funduszu obrotowym wynosi z końcem roku 1890 w wartości imiennej kor. 2,495.200 — a po kursie giełdowym z dnia 31 grudnia 1903 kor. 2,489.457. W porównaniu przeto z rokiem 1902 zwiększył się o kor. 281.600 — wartości imiennej, a o kor. 319.485 wartości kursowej. Wartość kuponów przy zamknięciu rachunków wynosi kor. 10.421. Zysk z powodu zwyżki kursowej z dnia 31 grudnia 1903 roku wyniósł kor. 44.706. Nadto ulokowano zbyteczną chwilowo gotówkę w innych instytucyach i rachunek ten wynosił w ciągu roku 1903 kor. 4,358.779, w tymże czasie podniesiono kor. 2,880.494, pozostało zatem z końcem roku 1903 kor. 1,478.285.

Ogólny zysk z obrotów kasy w roku 1903 wynosił kor. 146.588, jest zatem większy od zysku w roku poprzednim o kor. 6.912.

Fundusz rezerwowy, tj. własny majątek powiatowej Kasy Oszczędności, wynosił z końcem roku 1903 koron 622.907.

Imieniem komisyi kontrolującej złożył p. Józef Jawornicki sprawozdanie o rachunkach - Kasy za r. 1903 i przedłożył następujące wnioski: 1) Wydział zatwierdza rachunki za rok 1903 i udziela dyrekcyi absolutoryum. 2) Z czystych zysków za r. 1903 przeznacza na użyteczne cele w powiecie krakowskim w myśl §. 7 statutu z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez namiestnictwo kwotę 9.900 kor.

Z owej kwoty przyznane następujące subwencye: 1) dla krakowskiego Towarzystwa oświaty ludowej 300 k.; 2) na zakupno książeczek do rozdania jako nagrody pilności w szkołach ludowych powiatu krakowskiego 300 k.; 3) na misye katolickie w powiecie krakowskim do rozporządzenia X. kardynała 400 kor.; 4) na seminaryum uczniów gimn., przygotowujących się do stanu duchownego 600 kor.: 5) dla Towarzystwa Bursy dla sanów nauczycieli i nauczycielek szkół ludowych 400 kor.; 6) na roboty publiczne około dróg celem dostarczenia zarobku ludności powiatu krakowskiego 6.000 kor.; 7) dla zakładu głuchoniemych we Lwowie 300 kor.; 8) dla komitetu ochrony dla małych dzieci w Łobzowie 400 kor.; 9) na kursa dla kierowników sklepików Kółek rolniczych w Czernichowie 400 kor.; 10) na Przytulisko weteranów z 1863 r. 300 kor.; 11) na zakład pani Felicyi Żurawskiej na Zwierzyńcu 200 k.; 12) na restauracyę organów kościoła parafialnego w Ruszczy 300 kor.

Resztę czystego zysku przeniesiono do funduszu rezerwowego.

Od Administracyi.

Szanownych prenumeratorów, którzy zalegają z przedpłatą lub niezapłacili jej za rok bieżący uprzejmie prosimy aby byli łaskawi użyć przekazów w poprzednim numerze przesłanych w celu uregulowania nakładu naszego pisma.

Z Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego.

Lwowski Komitet Wystawy metalowej w Krakowie 1904 r.

obradował w środę d. 16. bm. w lokalu Związku fabrycznego, ul. Batorego 12, pod przewodnictwem Wiceprezydenta miasta p. Michalskiego. Członek Komitetu p. Olszewski na wstępie zdał sprawę z czynności Biura Komitetu, którego sekretarzem jest p. Sołtys. Z liczb główniejszych datkujących na rzecz Wystawy, wymieniono subwencyę miasta Krakowa, które dało 1.000 koron, Izbę handlową krakowską z kwotą 1.000 koron i Izbę handlową lwowską z 500 koron. Celem zjednywania dalszych środków na rzecz Wystawy wybrano Komisyę, w skład której weszli: pp. Wiceprezydent miasta Ciuchciński, dr. Stesłowicz, Henryk Bogdanowicz, sekretarz Izby rękodzielniczej Ohly, przemysłowcy: Stupnicki, Karge, Jagusiński, Szapira i Gärtler — z prawem kooptacyi. Na wniosek p. architekty Zacharjewicza, wybrano osobną komisyę artystyczno-techniczną, której zadaniem będzie służyć Wystawcom z wschodniej części kraju radą i pomocą przy wykonaniu okazów wystawowych, starać się o ułatwienia transportowe i dogodne rozlokowanie pojedynczych okazów na placu wystawowym. Wystawcy z Galicyi wschodniej mogą nadsyłać pod adresem dyrektora Tomickiego, Lwów, stacya elektryczna, rysunki i szkice swych okazów wystawowych tej Komisyi, która w razie potrzeby zaproponuje nieznaczne zmiany czy ulepszenia, które całość okazu podnieść i zareklamować są wstanie. Zadaniem Komisyi będzie ogół wytwórców zachęcić do obesłania Wystawy i zorganizować wystawców lwowskich. Do Komisyi tej utworzenej pod przewodnictwem p. dyrektora Tomickiego wybrano wnioskodawcę, architektą p. Zacharjewicza, pp. Rebczyńskiego, Piotrowicza, Bogdanowicza' z prawem kooptacyi dalszych członków i prawem samodzielnego występowania na zewnątrz niezależnie od głównego lwowskiego Komitetu. Pierwsze zebranie tej Komisyi artystyczno-technicznej odbędzie się w piątek 18. bm. o 5-ej godzinie wieczorem w Muzeum przemysłowem. Na wniosek p. inżyniera Dzbańskiego, lwowski Komitet poczyni starania, by dział wynalazków stanowił na Wystawie osobną całość.

Popieranie przemysłu krajowego przez Namiestnictwo. W interesie przemysłu krajowego wniósł »Centralny Związek fabryczny« memoryał do Namiestnictwa z prośbą, — aby do współubiegania się o dostawy z ograniczoną konkurencyą dla władz krajowych wzywano z reguły wszystkich przemysłowców krajowych, pracujących w danej gałęzi przemysłu. W odpowiedzi otrzymał od Prezydyum Namiestnictwa zawiadomienie, iż wszystkim podwładnym urzędom wydano wskazówki odpowiednie do intencyi wyrażonych w memoryale »Związku«, przyczem namiestnik zaznaczył, że poparcie produkcyi krajowej uważa za jeden z najważniejszych swoich obowiązków i chętnie wspomagać będzie reprezentancyę krajowego przemysłu fabrycznego w jej usiłowaniach.

W sprawie przemysłu mydlarskiego. Nasz przemysł mydlarski, który rozwijając się w normalnych warunkach mógłby z czasem pokryć przynajmniej zapotrzebowanie mydła w Galicyi, znajduje się obecnie w bardzo niepomyślnym stanie. Złożyło się na to wiele okoliczności. Przedewszystkiem przemożna konkurencya krajów zachodnich, a szczególnie najgroźniejszy konkurent Schicht z Aussig, który rozporządza wielkimi kapitałami, całą armią sprytnych agentów oraz znacznymi przywilejami taryfo

wymi, a którego wyroby jak stwierdzają fachowcy są o wiele gorsze od krajowych. Oprócz tych konkurencyjnych powodów upadku naszego mydlarstwa mamy jeszcze przyczyny natury wewnętrznej. Łój najniezbędniejszy surowiec — sprowadzać muszą nasi fabrykanci przeważnie aż z Wiednia, nie mogąc go w dostatecznej ilości i stosownej cenie dostać w kraju. Taryfy na niezbędny w wielkich ilościach do fabrykacyi mydła olej palmowy są stanowczo za wysokie w stosunku do taryf dla przewozu gotowego produktu z zachodu do Galicyi, ao ułatwia obcą konkurencyę w naszym kraju. Wreszcie do tego szeregu trudności, z jakimi walczyć musi nasz przemysł mydlarski, przyłącza się obecnie groźba nowego podrożenia produkcyi przez nałożenie cła na żywicę w nowej autonomicznej taryfie cłowej, co spowodowałoby dyferencyę około 60.000 K. rocznie na szkodę wytwórstwa konsumującego żywicę. Te wszystkie momenty stały się powodem zaniku tej gałęzi przemysłu krajowego. Dążąc do podniesienia przemysłu mydlarskiego w kraju wniósł »Centralny Związek fabryczny« należycie umotywowane przedstawienie opłakanego stanu w jakim się ta gałęź przemysłu znajduje, do wszystkich starostw w kraju z prośbą, — aby nasze władze podatkowo-wymiarowe w większej jak dotąd mierze uwzględniały niepomyślne położenie przemysłu mydlarskiego.

Z przemysłsu konstrukcyjno-budowlanego. Przy rozdawaniu dostaw do budowli, w których skład wchodzą części murowane i konstrukcye żelazne wyrobił się ze strony naszych władz rządowych bardzo szkodliwy dla przemysłu konstrukcyjnego zwyczaj tworzenia »iunctim« i oddawania wszystkich robót tak części murowanych jak i metalowych jednemu »generalnemu« przedsiębiorny. Niezawodnie postępowanie takie upraszcza proceder dostawowy, ale nie przyczynia się bynajmniej do podniesienia i wspierania przemysłu metalowego, gdyż wskutek nie zawsze lojalnego współzawodnictwa konstrukcyjnych fizm zachodnio-austryackich z galicyjskiemi, którym poszczególne oboty oddaje „ów generalny« dostawca, cierpi jakość trwałość wykonanej części konstrukcyjnej. Przy dostawach bowiem, przy których pośredniczy taki główny przedsiębiorca odbić sobie bowiem muszą dostawcy żelaznych konstrukcyi przynajmniej części ubytku w cenie na staranności w wykonaniu względnie na cenie przy tych dostawach, gdzie ubiegają się samodzielnie bez szkodliwego pośrednictwa owych „generalnych« przedsiębiorców budodowlanych. W ostatnich czasach wystąpiły interesowane galicyjskie fabryki żelazne przez zawodową reprezentacyę galicyjskiego przemysłu fabrycznego do Namiestnictwa i do władz Centralnych z przedstawieniem, aby na przyszłość zarówno ze względu na dobro samych władz, jak i na interes naszego przemysłu metalowego, przy rozpisywaniu ofert część budowlaną odłączono ed konstrukcyi żelaznych o ile te stanowią odrębną całość techniczną, przyjmując za zasadę, że konstrukcye mętalowe mają być oddawane jedynie zakładom konstrukcyjnym.

Nowa zdobycz na polu dostaw publicznych. Jak się dowiadujemy z pewnego źródła uzyskal Prezes »Koła Polskiego“ na prośbę „Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“, u Ministra kolei obietnicę, że przy najbliższych dostawach tendrów dla kolei żelaznych zostanie fabryka sanocka z odpowiednim udziałem uwzględnioną. — Nową tę zdobycz na polu dostaw publicznych tem mocniej podkreślić należy, że w pełni usprawiedliwione żądanie fabryki sanockiej o udział w dostawach tendrów dla kolei państwowych spotkało się z nader ostrą opozycyą ze strony fabryk lokomotyw i fabryki Ringhoffera w Pradze, która jedyna dotychczas w Austryi nie wyrabiając lokomotyw dostarcza w wielkiej ilości tendrów kolejom austryackim.

Odpowiedzialny redaktor i wydawca:

Jan Kaźmierz Zieliński.

Dr. K. Ostaszewski-Barański

KRWAWY ROK (1846)

Opowiadanie historyczne.

(Biblioteka Powszechna Nr. 202/6). Cena 1 kor. 20 h.

Dr. K. Ostaszewski-Barański

ROK ZŁUDZEŃ (1848)

Biblioteka Powszechna Nr. 355/9. Cena 1 kor. 44 h. Do nabycia we wszystkich księgarniach i od księgarni nakładowej W. Zukerkandla w Złoczowie.

Do ulokowania

K. 100.000

na $4\frac{1}{2}$% książeczki powiatowych lub miejskich kas oszczędności. Zgłoszenia przyjmuje Związek.

PREMIOWANA

SPÓŁKA PSZCZELARSKA

W BRZEŻANACH

wysyła za zaliczką franko i z opakowaniem

Miód do jedzenia: 5 kg. . . . . 6 koron
Miód do picia: 5 kg. . . . . 4 „
Sortyment nasion kwiatowych (10 gatunków) . . . 2 „

Nasiona ogrodowe według zamówień.

Zarząd Spółki pszczelarskiej.

Taniość i wygoda! Oszczędność czasu i zdrowia!

Telefon w każdym domu samemu sobie urządzić można!

Kompletny garnitur złożony: *a*) z głównego eleg. mikrotelefonu z kontaktem guzikiem lub gruszką; *b*) takiegoż dla służby z rozetką i $1\frac{1}{2}$ m. kabla; *c*) przepisu i wzoru do własnoręcznego urządzenia telefonicznego przy zwykłym dzwonku elekrycznem.

za 9 złr.

wysyła za zaliczeniem do każdej stacyi pocztowej w dobrem opakowaniu franco:

Biuro elektrotechniczne, Kraków, ul. Sławkowska 1.

WYRÓB KRAJOWY!

Proszę tylko żądać **mydła**

Munka z „nosorożcem lub „kosą"

wyrobu

PIERWSZEJ GALIC. PAROWEJ FABRYKI MYDŁA i ŚWIEC

SZYMONA MUNKA

w ŻYWCU.

(ZAŁOŻONEJ W R. 1848).

Kto używa jędrnego mydła z „nosorożcem" lub „kosą" ten wiele oszczędza.

Próbki i cenniki darmo!

Powozy — wózki — faetony — sanie

jak najbardziej eleganckie, praktyczne w cenie przystępnej

poleca największa fabryka krajowa oznaczona pierwszą nagrodą na wystawie przeglądowej w Brzeżanach

Władysława Siwińskiego w Stanisławowie.

Cenniki na żądanie wysełam bezpłatnie.

Szczotki

do zamiatania ręczne i na drążek, do ścian i sufitów, do portier, kominów, froterowania, bielenia, obuwia, szurowania koni, sukien, zębów, paznogci, uszów, włosów.

Grzebienie z rogu bawolego - - - - kauczukowe rzadkie i gęste.

Miotły, Miotełki, Piórka, Trzepaczki i Gąbki.

Największy skład u

Alojzego Hübnera

Lwów, Rynek 38.

PAROWA FABRYKA

mydła i mydełek toaletowych

pod firmą

STANISŁAW ROŻNOWSKI

W KRAKOWIE

założona w roku 1874

poleca swoje znane z dobroci

MYDŁA DO PRANIA

specyalne gatunki

zaopatrzone firmą i markami ochronnemi jak:

Mydło z syreną
Mydło z krakusem
Mydło karawanowe

Nazwy i znaki tych mydeł prawnie zastrzeżone.

Wielki wybór

Mydełek toaletowych

wyrabianych na sposób francuski.

Jako nowość w kraju

Proszek mydlany

z syreną

już w całym świecie zaprowadzony i używany z najlepszym skutkiem.

Dr. K. Ostaszewski-Barański

Z krainy stu wysp

Wrażenia z wycieczki po Dalmacyi i jej wyspach.

KARTA TYTUŁOWA wykonana przez artystę-malarza p. M. Harasimowicza.

Lwów 1902. Nakładem drukarni M. Schmidta i Sp.
Główny skład w księgarni H. Altenberga, Lwów pl. Maryacki.

WSZELKIE KUPONY

wylosowane papiery wartościowe
wypłaca bez potrącenia prowizyi i kosztów

Kantor wymiany

c. k. uprzyw. galicyjskiego akcyjnego

Banku hipotecznego

Kantor wymiany

c. k. uprzyw. galicyjskiego akcyjnego

BANKU HIPOTECZNEGO

kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety

po najdokładniejszym kursie dziennym, nie licząc żadnej prowizyi.

Story i Żaluzye

Tapety najnowsze okazy wielki wybór

MAGAZYN

A. KRZYSZTOFOWICZ

Lwów, Hotel George'a.

Wzory wysełam franko.

Dwór Łapszyn

poczta Brzeżany.

WYROBY

KAZIMIERY MATCZYŃSKIEJ

BULION oznaczony medalami, z własnego drobiu i zwierzyny rozbierany chemicznie przez Dr. Radziszewskiego i polecony przez lekarzy najpoważniejszych tu i za granicą jako posilny i p.zeznaczony dla chorych po 10 Kor., 12 Kor. i 15 Kor. za kilo. Z samego drobiu i zwierzyny (dla chorych) po 20 Kor. za kilo.

KOCE na konie wełniane sztuka 13 Kor.	**KWIATY** Nasiona gwarantowane, bukiety, krzewy zimotrwałe, śliczne najtaniej.

Szparagi do 20. maja po 1 K. 50 h. kl. Później 5 kl. paczka 4 K. 80 h

Flance szparagów olbrzymich 3 letnie 2 K. 40 h., roczne 1 K. 20 h. za 100 sztuk.

Od 1. Października PASZTET STSASSBURSKI 3 Kor. funt, z truflami 4 Kor. funt.	PÓŁGĄSKI LITEWSKIE kilo 3 Kor. 90 hl.

BRYNDZA GÓRSKA, 5 kilo 4 kor. 56 hl. od 1. maja do 1. październ

Szynki westfalskie w pęcherzu po 3 Kor. 90 hl. za kilo.	**Rozmaite pierniki** po różnych cenach najtańszych bez konkurencyi.

„Przysmak łapszyński“
gatunek chleba tyrolskiego, pikantna przekąska do wódki, paczka 1 Kor. 80 hl.

OWOCE KANDYZOWANE po 4 Kor. kilo w pudełkach po 1 i 2 Kor.	Za poprzedniem porozumieniem można dostać drobiu tuczonego.

Herbatniki domowej roboty z świeżych jaj i masła z najlepszego materyału bardzo dobre w 20 ga'unkach, 70 szt. 1. Kr. 20 hl.

HERBATA CHIŃSKO-ROSYJSKA, zbiór majowy: „SUCHONG“ od 4·60 do 7·50 „CONGO“ od kor. 3.80 do 7·50 za pół kilogr. Okruchy herbaciane najprzedniejsze, funt od kor. 2·60 do kor. 3·50.

KIEŁBASA polska sucha, klgr. 2. korony.

Popierajmy przemysł krajowy, kupujcie tylko u swoich.

Cenniki na żądanie opłatnie

W c. k. rządowo uprawnionym

Zakładzie wojskowo-naukowym

emeryt. rotmistrza **Adolfa Kornbergera w Krakowie,**

rozpoczynają się nowe **kursa przygotowawcze** wstępne i główne do egzaminu kwalifikacyjnego **dla jednorocznej służby wojskowej**

(Intelligenzprüfung)

w dniu 1. lutego i 1. września każdego roku.

Wytrawne siły nauczycielskie, znakomite rezultaty egzaminacyjne, tania nauka, wygodny **Pensyonat,** zaopatrzony w ilustrowane pisma w różnych językach, oraz w dzienniki, fortepian, gry towarzyskie i t. d. staranna opieka rodzicielska, ścisły nadzór lekarski, własna łazienka i t. p. nadają Instytutowi znamię **pierwszorzędnego Zakładu.**

Zakład wojskowo-naukowy w Krakowie przygotowuje kandydatów posiadających wymagane kwalifikacye, również do bezpośredniego **egzaminu kadeckiego,** bez potrzeby poprzedniego uczęszczania do jakiejkolwiek bądź szkoły wojskowej, jak niemniej przygotowuje do wszelkich innych egzaminów wojskowych. Dokładnych wyjaśnień udziela **Dyrekcya Zakładu przy ulicy Stachowskiego l. 15. Willa Wanda.**

Z tym Zakładem połączone jest **Biuro informacyjne dla wszelkich spraw wojskowych,** koncesyonowane przez c. k. Władze wojskowe i cywilne.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Numer 9. Lwów dnia 25. marca 1904. Rok III.

Biuro Redakcyi i Administ. ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3·—
półrocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—

Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA.
1 str. 100 K. 1/2 str. 60 K. 1/4 str. 35 K., 1/8 str. 20 K. 1/16 str. 12 K.

DOBROBYT

PRZEDPŁATĘ przyjmują: we Lwowie: Administracya „Dobrobytu“ ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hausmana; we Wiedniu: Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10, — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A. Adolf Chulawski VI Getreidemarkt 13.

Czasopismo ekonomiczne, pod redakcyą J. K. ZIELIŃSKIEGO.

Organ Związku Galicyjskich Kas Oszczędności i „Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“.

Wychodzi 5. 15. i 25 każdego miesiąca.

DOM BANKOWY

i

Kantor wymiany

SOKAL & LILIEN

kupuje i sprzedaje wszelkie **papiery wartościowe i waluty zagraniczne** po możliwie najskrupulatniejszych kursach, uskutecznia pod takimi samymi warunkami wszelkie **zlecenia giełdowe** zarówno na giełdzie wiedeńskiej jak i na giełdach zagranicznych, **wypłaca wszelkie kupony** możliwie bez potrącenia jakiejkolwiek prowizyi inkasowej.

INCASSO

weksli i przekazów na wszystkie miejsca w kraju i zagranicą przyjmują

SOKAL & LILIEN

Dom bankowy i kantor wymiany.

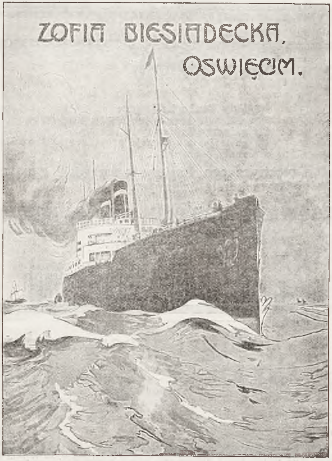
Zlecenia z prowincyi załatwiamy odwrotną pocztą.

PRZEKAZY

na Paryż, Londyn, Berlin i inne miejsca zagraniczne wystawiają

SOKAL & LILIEN

Zlecenia z prowincyi wykonujemy odwrotną pocztą.

Przez Wysokie c. k. Namiestnictwo koncesyonowane

Biuro podróży

Zofii - - - - - - - -
- - - - Biesiadeckiej

Oświęcim (Dworzec)

sprzedaje bilety okrętowe I. II. i III. klasy do AMERYKI dla parowców pospiesznych, oraz bilety kolejowe dla kolei amerykańskich we wszystkich kierunkach. - - - - - - - - -

Ceny ściśle wedle taryf - - - - - okrętowych i kolejowych.

Prospekta darmo i opłatnie.

JAN BROMILSKI

we Lwowie ul. Karola Ludwika (Grand Hotel).

Skład papierów, przyborów do pisania i rysowania

poleca wyrobu krajowego

Księgi buchalteryczne, najrozmaitsze z tekstem polskim, księgi kopjowe etc.

Uskutecznia księgi i druki podług podanych wzorów, papiery listowe i koperty z nagłówkami, stampile, numeratory, pieczątki papierowe, gumowe i t. p.

Ceny zniżone! Stałym odbiorcom opust!

Długoletni dostawca Gal. Kasy Oszczędności i innych Instytucyi.

Dnia 18 listopada 1902 roku otwartą została we Lwowie, gmach hr. Skarbka (dawna sala sejm.)

Pierwsza w kraju

fabryka wyrobów z papieru

S. W. Niemojowskiego

Fabryka urządzona podług wzorów największych fabryk zagranicznych, wyrabia:

Koperty, papiery listowe, koronki do kredensów i t. d. — Dotychczasowy dział tutek i bibułek cygaretowych został znacznie rozszerzony.

Zwracam się z prośbą do Urzędów, Instytucyi publicznych, Stowarzyszeń, oraz do wszystkich którym rozwój przemysłu krajowego leży na sercu, by raczyli poprzeć moje przedsiębiorstwo przekonawszy się poprzednio, że wyroby moje tak do ceny, jak i jakości nie ustępują zagranicznym.

Wyroby moje znajdują się na składzie w sklepie przy **placu Maryackim l. 8.** i mam nadzieję, że niezadługo znajdować się będą we wszystkich sklepach papierowych lwowskich, krakowskich i prowincyonalnych. Cenniki i wzory wysyłam odwrotnie.

S. W. Niemojowski.

Jako dobrą i pewną lokację

poleca:

4% listy hipoteczne
4½% listy hipoteczne
5% listy hipoteczne premiowane
4% listy Tow. kredyt. ziemskiego
4½% listy Banku krajowego
4% listy Banku krajowego
5% obligacje komunalne Banku krajowego
4% pożyczkę krajową
4% galicyjskie obligacje propinacyjne i wszelkie renty państwowe.

nadto poleca: **Akcje galic. Towarzystwa elektrycznego. Papiery te sprzedaje i kupuje po najdokładniejszym kursie dziennym,**

wszelkie kupony, wylosowane papiery wartościowe

wypłaca

bez potrącenia prowizyi lub kosztów

KANTOR WYMIANY c. k. uprzyw. gal. akc. BANKU HIPOTECZNEGO.

C. k. uprzyw. galicyjski akcyjny

Bank Hipoteczny

Oddział depozytowy

przyjmuje wkładki i wypłaca zaliczki na rachunek bieżący, przyjmuje do przechowania papiery wartościowe i udziela na takowe zaliczki.

Nadto zaprowadzono na wzór instytucyi zagranicznych tak zwane:

Depozyty schowkowe (Safe Deposit). Za opłatą 50 do 70 koron rocznie, depozytarjusz otrzymuje w stalowej kasie pancernej schowek do wyłącznego użytku i pod własnym kluczem, gdzie bezpiecznie a dyskretnie przechowywać można swoje mienie lub ważne dokumenty. — W tym kierunku poczynił Bank hipoteczny jak najdalej idące zarządzenia. — Przepisy odnoszące się do tego rodzaju depozytów, otrzymać można bezpłatnie w oddziale depozytowym.

Chylewski, Hruby i Sp.

przedtem

Władysław Niemeksza

BIURO

TECHNICZNE I ZAKŁAD

42 **INSTALACYJNY**

we Lwowie, ul. Kopernika l. 15A.

Projektujemy i wykonujemy:

OGRZEWANIA CENTRALNE WENTYLACYE

WODOCIĄGI I KANALIZACYĘ RUROWĄ

ŁAŹNIE, ŁAZIENKI

Wiercenie studzien i ustawianie pomp

Pralnie i susznie mechaniczne

Urządzenia gazowe wszelkich systemów

OŚWIETLENIE

Pałaców, Willi, Hoteli i całych miejscowości gazem powietrznym

patent. naftowem światłem żarowem

„Z N I C Z“

(w miejscowości nie posiadających gazowni).

ZASTĘPSTWA:

PIERWSZEJ CZESKO-MORAWSKIEJ FABRYKI MASZYN W PRADZE.

ZAKŁADÓW ELEKTRYCZNYCH FRANCISZKA KRIZIKA W PRADZE.

i wielu innych specyalnych fabryk.

Przyjmujemy zamówienia na:

WSZELKIE KONSTRUKCYE ŻELAZNE

MASZYNY, KOTŁY PAROWE TURBINY

WSZELKIE URZĄDZENIA MASZYNOWE

CUKROWNIE

CHŁODNIE MECHANICZNE

FABRYKI LODU

CENTRALE ELEKTRYCZNE

G O R Z E L N I E

F A B R Y K I D R O Ż D Ż Y

BROWARY TARTAKI

MŁYNY ZWYKŁE I AUTOMATYCZNE, CEGIELNIE

LOKOMOBILE I MOTORY

gazowe, benzynowe, spirytusowe, ropne (szwedzkie i amerykańskie etc).

TELEFON Nr. 534.

Adres telegraficzny: CHYLEWSKI LWÓW.

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI 837011.

BIURO TECHNICZNE

F. LORD, Kraków

ul. Floryańska 55.

Telefon Nr. 230.

Skład maszyn, narzędzi i artykułów technicznych dla wszelkich gałęzi przemysłu.

Zastępstwo Austryackich Zakładów Schukertowskich w Wiedniu.

Instalacya elektrycznego oświetlenia i przeniesienia siły, plany, kosztorysy i projekty gratis.

Dostarcza: Maszyny parowe, kotły, motory gazowe i naftowe. Kamienie francuskie i krajowe. Walce porcelanowe i stalowe Pompy i sikawki. Węże gumowe i parciane.

Skład i wyłączna sprzedaż oryginalnych rosyjskich olei smarowych firmy S. M. Schibaef & Co. Oliwę maszynową. Tłuszcz Towota. Zastępstwo firmy F. Reddaway & Co. Ltd. dla pasów oryginalnych „Reddaway“ Pasy skórzane, parciane i gumowe. Paski do szycia i krupony Płyty i liny gumowe i asbestowe. Przybory do maszyn (armatury) wszelkiego rodzaju. Liny parciane i druciane. Płótna i papier szmirglowy. Maźnice i oliwiarki wszelkiego rodzaju. Pokrowce nieprzemakalne. Wszelkie armatury dla urządzeń wodociągowych, łazienek i klozetów. Dzwonki elektryczne i przybory do tychże. Papier szybrowy.

43

Musiałowicz i Janik

we Lwowie ul. 3-go Maja 2.

Skład win i herbat

Pokoje do śniadań

Gorąca kuchnia

Kawior, Porter

Znakomite śledzie pocztowe

-- Marynaty i inne łakocie --

Gabinety dla zebrań z osobnem wejściem.

TELEFONU Nr. 369. 27

Giovanni Zuliani i Syn

pierwsza krajowa

FABRYKA WYROBÓW CEMENTOWYCH

Lwów, ul. św. Piotra 21. — Telefon nr. 658.

FILJE: **Stanisławów** ul. Zarwańska 18. **Kraków** Zwierzyniec 14. **Czerniowce** Bahnhofstrasse 28.

posadzki weneckie terrazzo granito — płytki maszynowe z cementu deseniowane do posadzek — betonowe kanały — rury wodociągowe — sklepienia łukowe — rezerwoary i muszle — schody — balkony — żłoby — grobowce — ozdoby budowlane i wszelkie tym podobne wyroby z cementu. Kosztorysy, cenniki i wzory na żądanie bezpłatnie. Łaskawe zamówienia miejscowe i z prowincyi uskuteczniamy najstaranniej, wzorowo i trwale po cenach umiarkowanych.

Cegielnia parowa i fabryka wyrobów glinianych

„K A R O L“

w Polance-Karol

(Przystanek kolei, koło Krosna).

poleca swoje wyroby:

Rurki drenarskie, dachówkę czerwoną i czarną, cegłę formową etc. w wielkich ilościach i doborowej jakości.

Międzynarodowe Towarzystwo wzajemnej Korespondencyi

Amsterdam (Holandya)

skrzynka do listów 485.

Sankcyonowane dekretem królewskim z dnia 19. czerwca 1899 i z dnia 4. czerwca 1902.

Towarzystwo to umożliwia swoim Członkom (paniom i panom) wzajemną korespondencyę we wszystkich krajach kuli ziemskiej — w celu rozrywki, ćwiczenia się w językach różnych, wszelkich informacyi, w celach literackich i artystycznych, etc. W razie podróży, członkowie gotowi są do wszelkich wyjaśnień i ułatwień.

Wkładka roczna tylko 6 K.

Statuty i prospekty Towarzystwa otrzymać można na żądanie od sekretarza (Amsterdam Box. 485).

Korespondencye w języku francuskim, niemieckim i angielskim.

Rok założenia 1782.

Ces. król. uprzyw.

rafinerya spirytusu

fabryka najprzedniejszych likierów, prawdziwych polskich wódek, rosolisów i rumów

J. A. Baczewski

we Lwowie

c. k. nadworny dostawca

poleca

słynne z dobroci prawdziwe polskie żytnie wódki, likiery i rozolisy.

Spirytus na nalewki

pierwszej próby najlepszej jakości.

„Esprit de vin Marque d'or"

Wysyłka w 5 kg. skrzynkach ewentualnie blaszankach pocztą.

Cenniki na żądanie opłatnie.

Handel założony w roku 1789.

Fryderyk Schubuth i Sp.

Lwów, Rynek liczba 45.

poleca:

HERBATY

czarne aromatyczne silnie naciągające

Congo Nr. 0 . . . . ½ kg. K.	3·20
„ „ 1 . . . . „ „ „	3·80
Souchong Nr 2 . . . . „ „ „	4·60
Majowa znakomita . . . . „ „ „	6·—
Kaiser cesarska . . . . „ „ „	8·—

Najlepsze okruchy herbat ½ kg. K. 3·—, 3·60 i 4·60

KAWY

znakomite w smaku aromatyczne

Gwatemala Nr. 5 . . . . ½ kg. K.	1·50
Ceylon dobra Nr. 4 . . . . „ „ „	2·—
„ gruba „ 3 . . . . „ „ „	2·08
„ przednia Nr. 2 . . . . . . „ „ „	2·16
„ najprzedniejsza Nr. 1 . . . „ „ „	2·24
„ perłowa . . . . „ „ „	2·16
Złota Jawa . . . . „ „ „	2·16
Mocca arabska . . . . „ „ „	2·16

Jedyna w kraju

Fabryka świec i blichownia wosku.

Świece kościelne woskowe i stearynowe. Główny skład kwiatów kościelnych.

- - Cenniki szczegółowe na żądanie. - -

WYROBY TKACKIE

z najlepszego przędziwa jak najstaranniej wykonane jakoto:

Płótna białe zwykłej i prześcieradłowej szerokości

Dymy, Dreliszki, Ręczniki, Chusteczki do nosa, Ścierki, Obrusy, Serwety, Barchany, Flanele, Szewioty, Płócienka kolorowe na fartuszki, sukienki, bluzki i t. p.

poleca po cenach umiarkowanych

Tkalnia płócien i Skład wysełkowy

Michała Męsowicza

w Korczynie obok Krosna

Ktokolwiek zażąda otrzyma franko cennik i wszelkie możliwe próbki towarów.

Marka ochronna: Kotwica.

LINIMENT. CAPSICI COMP.

z Richtera Apteki w Pradze,

uznane powszechnie jako **najdoskonalsze bóle uśmierzające nacieranie**, jest w wszystkich aptekach po cenie 80 szel., Kr. 1.40 i po 2 Kr. do nabycia.

Przy kupnie tego wszędzie ulubionego środka domowego należy przyjmować tylko oryginalne flaszki w pudełkach z naszą marką ochronną „kotwicą" z apteki Richtera, wtenczas można być pewnym, że się otrzymało preparat prawdziwy.

Apteka Richtera pod „złotym lwem"

w Pradze, I. ulica Elżbiety 5.

Browar Jana Götza w Okocimie

założony w roku 1845

PIWO JASNE - - - - - MARCOWE	PIWO JASNE - - - EKSPORTOWE
PIWO JASNE - - - - - - - LEŻAK	PIWO CZARNE - - - - - - - - BOK

Składy i zastępstwa we wszystkich większych miastach i prowincyach.

Piwo butelkowe eksportowe i bok, „pasteryzowane“, a więc dające się bardzo długo przechowywać, wysела browar także wprost skrzynkami po 50 i 25 flaszek

Ústřední banka českých spořitelen

Bank Centralny czeskich Kas Oszczędności.

Konto żyrowe banku austro.-węgiersk.
Adres dla telegr.: „Sporobanka. Praga“. **w Pradze,** ul. Owocna 15. Konto Kasy Oszczędności 835.312.
Telefon nr. 3081.

Rozpoczął swą działalność z dniem 1 września 1903.

Cel banku:
(§. 5 statutów)

a) Nabywanie pretensyi hipotecznych Kas Oszczędności;
b) Wydawanie listów zastawnych na tego rodzaju nabyte pretensye hipoteczne.
c) **udzielanie pożyczek radom powiatowym, gminnym i korporacyom uprawnionym do pobierania dodatków do podatków, o ile ich dochody dają gwarancyę dla kapitału i odsetek;**
d) wydawanie listów zastawnych, losujących się w przeciągu 59 lat na tego rodzaju udzielone pożyczki;
e) udzielanie pożyczek w gotówce na dobra ziemskie aż do wysokości dającej pewność pupilarną;
f) nabywanie nieruchomości na cele towarzystwa, jakoteż w drodze egzekucyi na pokrycie należytości;

Od 1. września począwszy

przyjmujemy także wkładki prywatne a mianowicie w myśl statutów do 6 milionów koron i oprocentowujemy je:

Kwity kasowe	Książeczki wkładkowe
3% wypowiedzenie 8 dniowe	3½% wypowiedz. 60 dniowe
3¼% " 30 "	3¾% " 90 "
3½% " 60 "	4% " 180 "

Eskompt weksli instytucyi finansowych

jak najtaniej.

Kupno i sprzedaż papierów wartościowych.

Pożyczki na papiery wartościowe za niskim procentem bez doliczenia prowizyi i kosztów administracyi.

Wkładki pieniężne instytucyi finansowych oprocentowujemy jak najlepiej na korzystnych warunkach wypowiedzenia.

Pożyczki gminom i korporacyom na najlepszych warunkach.

Cel banku:
(§. 5 statutów)

g) w związku z innymi przez statut dozwolonymi interesami przeprowadzanie parcelacyi, kommasacyi i sanacyi posiadłości ziemskich;
h) udzielanie pożyczek i zaliczki na książeczki austr. Kas oszczędności jakoteż na papiery wartościowe, które Kasom oszczędn. nabyć wolno;
i) kupno i sprzedaż efektów na rachunek własny i obcy;
k) przyjmowanie w przechowanie i zarząd rzeczy wartościowych;
l) **eskompt i reeskompt weksli opatrzonych przynajmniej z 2 dobrymi podpisami;**
m) **pośrednictwo w przenoszeniu pretensyi z jednej Kasy oszczędności do drugiej;**
n) przyjmowanie wkładek na rachunek bieżący, albo na książeczki wkładkowe, względnie kwity kasowe.

Interesa spekulacyjne zupełnie wykluczone. — Dla pobratymczych polskich kas oszczędności specyalne korzyści. — Listy zastawne i obligi banku mają pewność pupilarną. Bliższe warunki i zapytania u

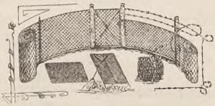
Dyrekcyi.

Józef Gorecki

Premiowana fabryka

mebli, konstrukcyi żelaznych, i wyrobów ornamentalnych kutych

w Krakowie, ul. Wawrzyńca l. 26

wykonuje wszelkie **roboty ornamentalne, kute, konstrukcyjne, budowlane, łóżka żelazne i plecionki z drutu**

a z tych ostatnich:

drutowe kraty do ogrodzenia ogrodów, lasów, podworców, zwierzyńców itp.

Siatki do przesypywania piasku i ochronne do okien

Ceny przystępne, kosztorysowe

Adres telegramów:

Gorecki, fabryka Kraków

Telefon Nr. 277.

Cenniki na żądanie odwrotnie się przesyła.

Plany amortyzacyjne

pożyczek we wszelkich kombinacyach po możliwie najniższej cenie, z ścisłością matematyczną, wykonuje

WINCENTY ZALEWSKI

urzędnik Kasy Oszczędności

w Przemyślu.

Sery krajowe w największym wyborze poleca

Mleczarnia Przeworska

Lwów

plac Smolki l 5. — ul. Hetmańska l. 8.

Od Administracyi.

Pismo nasze wychodzi regularnie 5. 15. 25-go każdego miesiąca. Wysyłka uskutecznioną bywa również jak najregularniej

Upraszamy zatem usilnie wszystkich naszych PT. Odbiorców by **natychmiast** reklamowali w razie gdyby jeden z poszczególnych numerów **„Dobrobytu“** Ich nie doszedł.

Prosimy również o nadesłanie przedpłaty celem ustalenia nakładu.

BANK MELJORACYJNY - - -

ulica Kopernika Nr. 1. — I. p.

(nad apteką Mikolasza).

wykonuje wszelkie prace meljoracyjne, jako to: zdjęcia planów, wygotowania kosztorysów do drenowania pól, nawodnienia i odwodnienia łąk, budowy rowów, kanałów, dróg, szos, kolejek etc., etc. i poleca się do praktycznego przeprowadzenia powyższych prac.

Finansowanie uskutecznia się podług każdorazowej szczegółowej umowy.

W razie już gotowych planów, nastąpić może na podstawie tychże, wykonanie pracy.

Akcyjny

Bank Związkowy

dla stow. zarobkowych i gospodarczych

we Lwowie,

przy ulicy Trzeciego Maja l. 7.

załatwia następujące interesy:

1 Eskontuje i reeskontuje weksle stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, a w miarę zapasów gotówki także przedsiębiorstw i osób prywatnych.
2 Udziela pożyczek na zastaw papierów wartościowych, w warunkach obowiązujących w Banku Austro-węgierskim.
3 Przyjmuje od stowarzyszeń i osób prywatnych **lokacye w rachunku bieżącym** za oprocentowaniem **cztery** (4%) od sta i wypłatą do 2000 K. bez wypowiedzenia — lokacye wypowiedzialne w 90 dniach oprocentowuje po cztery i pół ($4\frac{1}{2}$%) od sta.
4 Zakupuje i sprzedaje wszelkiego rodzaju **efekta wartościowe, monety, dewizy** i zagraniczne przekazy pieniężne na rachunek własny lub komisowo.
5 Pośredniczy i bierze udział w zakładaniu przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych tworzonych przez spółki zarobkowe i gospodarcze.

Godziny urzędowe od 9 do $\frac{1}{2}$2 w południe.

Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie

podaje niniejszem do powszechnej wiadomości, że

a) począwszy od dnia 1-go stycznia 1904 r. ustanawia oprocentowanie po 3·6 od sta, tak od nowych wkładek, jak i dokładek na książeczki 3·75 procentowe.

b) **począwszy od dnia 1-ga lipca 1904 r. obniża oprocentowanie 3·75 procentowych książeczek na 3·6 od sta.**

Oprocentowanie dawnych 4-procentowych wkładek pozostaje na razie bez zmiany.

Równocześnie zostaje zniżonym procent od nowych, po tem ogłoszeniu udzielonych pożyczek hipotecznych na dobra ziemskie na 4·5 od sta, a na realności miejskie na 4·75 od sta.

Pierwsze galicyjskie

Towarzystwo akcyjne dla fabrykacyi śrub, nitów i muterek

W OŚWIĘCIMIU

Nity do kotłów, nity do spajania blachy i obręczy beczkowych. Naśrubki (muterki) Śruby do kryz z naśrubkami; śruby do kół, zawiasów i pługów; śruby do rusztowań; śruby żelazne i mosiężne do drzewa oraz wszelkie artykuły działem śrub objęte.

Materyały do przymocowania szyn kolejowych, jak śruby łubkowe, gwoździe śrubowe, pierścienie, uchwyty i t. p

Gatunek wyborowy. **Ceny niskie.**

A. KRZYSZTOFOWICZ

Lwów, Hotel George'a.

Firanki, Story, Bonne femme, Brise-bises. Materye na meble. Portiery. Dywany angielskie, krajowe i orientalne. Sukna do wyścielania podłóg.

Futerka, poduszki, kapy, serwety i t. p.

Nowości! Wybór wielki!

BANK ROLNICZY we Lwowie

dostarcza najtaniej i pod najdogodniejszymi warunkami

PŁUGI jedno- i wieloskibowe z fabryki BRACI EBERHARDT w Ulmie. **SIEWNIKI** do zboża, nasion i nawozów - - - - - - - - - - - **CENTRYFUGI KAYSERA**

NAJNOWSZE PAROWNIKI - - - - - - - - - - - **„REFORMA“** **MOTORY** benzynowe i spirytusowe LOKOMOBILE, MŁOCARNIE, MŁYNKI oraz inne MASZYNY ROLNICZE - -

Rządowo uprawniona

FABRYKA WÓD MINERALNYCH SZTUCZNYCH i SPECYALNYCH LECZNICZYCH pod firmą

K. Rząca i Chmurski

w Krakowie, ul. św. Gertrudy l. 4 29

wyrabia pod kontrolą komisyi Przemysłowej Towarz. Lek. Krak. polecone przez toż Towarzystwo

WODY MINERALNE

odpowiadające składem chemicznym wodom: BILIŃSKIEJ, GIESHUBLERSKIEJ, SELTERSKIEJ, VICHY, MARIENBADZKIEJ, HOMBURG, KISSINGEN. tudzież **SPECYALNIE LECZNICZE** jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśnę oraz **wody lecznicze normalne** z przepisu prof. JAWORSKIEGO.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach. Cenniki na żądanie franco

Główny skład we Lwowie w aptece J. Wewiórskiego Halicka 5.

Międzynarodowe przedsiębiorstwo handlowe

(Szczególnie z Rosyą).

N. KATZNER

Dom spedycyjny i komisowy w Podwołoczyskach, Wołoczyskach, Brodach i Radziwiłowie.

Stałe taryfy przewozowe (Stawki) do Rosyi i z Rosyi wraz z wszelkiemi kosztami oraz fachowe oclenie.

Poleca wyroby z kamienia porfirowego: płyty posadzkowe, klocki brukowe, nagrobki, schody, cokle i piramidy, bruski i toczydła (t. zw. Trembowelskie) z własnych kamieniołomów po umiarkowanych cenach.

Wywóz wełny drzewnej i desek na skrzynki do jaj.
Adres: **N. Katzner w Podwołoczyskach.** 44

PRZEMYSŁ KRAJOWY.

Towarzystwo lwowskich szewców „KRAJ"

poleca

Własne wyroby różnorodnego obuwia ręcząc za trwałość i elegancyę.

Na składzie zaopatrzenia obfite.

Zamówienia wykonują się najdokładniej w jak najkrótszym czasie.

Z prowincyi wystarczy przysłanie bucika na miarę.

Sklep znajduje się we Lwowie przy ul. Akademickiej l. 12.

naprzeciw pomnika Kornela Ujejskiego.

Pierwsza galicyjska fabryka wszelkiej bielizny

WIKTORA SEDLACZKA

we Lwowie, plac Kapitulny 3. — poleca po najniższych a stałych cenach:

Bieliznę męzką
Bieliznę damską
Bieliznę dla dziewcząt i chłopców
Bieliznę dla niemowląt
Bieliznę dla hoteli, restauracyi, szpitali i innych zakładów.
Kołdry materace, sienniki

Wełnę owczą i watę.
Pierze i puch.
Całe wyprawy ślubne i dla niemowląt.
Utrzymuje na składzie krajowe i zagraniczne płótna, nakrycia stołowe, ręczniki, ścierki, chustki do nosa

Schrolla szyłony, szyrtyngi, dymy, kretony, batysty, barchany, piki.
Kołnierze, manszety krawaty, szelki.
Skarpetki i pończochy.
Wszystkie dodatki do bielizny.

Wszelkie zlecenia wykonuje najrzetelniej.

Próbki i cenniki na żądanie.

Rządowo uprawniona

FABRYKA WÓD MINERALNYCH SZTUCZNYCH i SPECYALNYCH LECZNICZYCH pod firmą

K. Rząca i Chmurski

w Krakowie, ul. św. Gertrudy l. 4 29

wyrabia pod kontrolą komisyi Przemysłowej Towarz. Lek. Krak. polecone przez toż Towarzystwo

WODY MINERALNE

odpowiadające składem chemicznym wodom: BILIŃSKIEJ, GIESHUBLERSKIEJ, SELTERSKIEJ, VICHY, MARIENBADZKIEJ, HOMBURG, KISSINGEN. tudzież SPECYALNIE LECZNICZE jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśnę oraz wody lecznicze normalne z przepisu prof. JAWORSKIEGO.

Sprzedaż cząstkowa w aptekach i drogueryach. Cenniki na żądanie franco.

Główny skład we Lwowie w aptece J. Wewiórskiego Halicka 5.

Międzynarodowe przedsiębiorstwo handlowe

(Szczególnie z Rosyą).

N. KATZNER

Dom spedycyjny i komisowy w Podwołoczyskach, Wołoczyskach, Brodach i Radziwiłowie.

Stałe taryfy przewozowe **(Stawki)** do Rosyi i z Rosyi wraz z wszelkiemi kosztami oraz fachowe oclenie.

Poleca wyroby z kamienia porfirowego: **płyty posadzkowe, klocki brukowe, nagrobki, schody, cokle i piramidy, bruski i toczydła** (t. zw. Trembowelskie) z własnych kamieniołomów po umiarkowanych cenach.

Wywóz wełny drzewnej i desek na skrzynki do jaj.
Adres: **N. Katzner w Podwołoczyskach.** 44.

PRZEMYSŁ KRAJOWY.

Towarzystwo lwowskich szewców „KRAJ"

poleca

Własne wyroby różnorodnego obuwia ręcząc za trwałość i elegancyę.

Na składzie zaopatrzenia obfite.

Zamówienia wykonują się najdokładniej w jak najkrótszym czasie.

Z prowincyi wystarczy przysłanie bucika na miarę.

Sklep znajduje się we Lwowie przy ul. Akademickiej l. 12.

naprzeciw pomnika Kornela Ujejskiego.

Pierwsza galicyjska fabryka wszelkiej bielizny

WIKTORA SEDLACZKA

we Lwowie, plac Kapitulny 3. — poleca po najniższych a stałych cenach:

Bielizną męzką
Bieliznę damską
Bieliznę dla dziewcząt i chłopców
Bieliznę dla niemowląt
Bieliznę dla hoteli, restauracyi, szpitali i innych zakładów.
Kołdry materace, sienniki

Wełnę owczą i watę.
Pierze i puch.
Całe wyprawy ślubne i dla niemowląt.
Utrzymuje na składzie krajowe i zagraniczne płótna, nakrycia stołowe, ręczniki, ścierki, chustki do nosa

Schrolla szyfony, szyrtyngi, dymy, kretony, batysty, barchany, piki.
Kołnierze, manszety krawaty, szelki.
Skarpetki i pończochy.
Wszystkie dodatki do bielizny.

Wszelkie zlecenia wykonuje najrzetelniej.

Próbki i cenniki na żądanie.

W cierpieniach

reumatycznych - - - - -
- - gośćcowych i pokrewnych

najlepiej przez WP. lekarzy poleconym środkiem jest

„Sapomenthol“

(Maść Sapomentholowa)

wyrobu aptekarza

Eugeniusza Matuli w Radomyślu
koło Tarnowa.

Dostać można po cenie za mały słoik 1·40, za duży 5 koron, w każdej aptece jakoteż wysyłka wprost za zaliczką.

Ostrzega się przed naśladownictwami! Prawdziwy tylko w oryginalnem opakowaniu. Nazwa, opakowanie, marka ochronna prawnie zastrzeżone. Najwyższe odznaczenie z wystaw w Paryżu, Londynie, Marsylii i Wiedniu. Dyplomy honorowe i medale złote

Apteka i Laboratoryum chem.-farm. Eugeniusza Matuli w Radomyślu koło Tarnowa. 45

W SYFONACH
PILZNER i BAWAR polecają
MUSIAŁOWICZ & JANIK
Lwów, Trzeciego Maja 2.

Dra Sedlitzky'ego

patentowane

Tabliczki do kąpieli

oraz

sole sodowe

z c. k. Salin w Hallein

służą do wygodnego i taniego sporządzenia

naturalnych kąpieli leczniczych

jakoto: *soolowych, sosnowych, siarczanych, żelaznych, z kwasem węglowym, żelazistych (Moor), z namułem siarczanym (Ischl), z kwasem węglowym a la Nauheim.*

Nowe! **„APHOR“** Nowe!

dozowane kąpiele z kwasem węglowym, systemu Dr. Fischa. System obejmuje 20 systematycznych dozowanych kąpieli z kwasem węglowym.

Pastylki inhalacyjne-soolowe

z eterycznym olejkiem sosnowym lub bez.

Dla lekarzy klinik, sanatoryów, zakładów kuracyjnych, dyrekcyj i t. p. prospekty, wzory i znaczny opust.

Adres: Dr. SEDLITZKY Hallein
obok Solnogrodu (Salzburga)
skąd wysyła się do wszystkich miejsc nie posiadających na składzie tych kąpieli po oryginalnych cenach **franco.** 47

Mieczysław Jankowski

GŁÓWNY SKŁAD

nasion i roślin

we Lwowie, plac Bernardyński l. 2 A

poleca

specyalny skład wieńców grobowych metalowych, świeżych i zasuszonych.

Bukiety weselne, imieninowe, balowe **po najtańszych cenach** we Lwowie.

Mieszanka dla ptaków tylko 35 ct. 1 kg.

Medal srebrny.
Medal państwowy.

Pracownia rusznikarska

SZADKOWSKI & KOPCZYŃSKI

We Lwowie ul. Batorego 20.
(Hotel Saski)

Wyrabia broń myśliwską wszelkich systemów oraz przyjmuje reperacyę wykończając z największą dokładnością po nader niskich cenach.

28

Ruble, Marki, Franki

i wszelką inną monetę zagraniczną kupuje i sprzedaje najkorzystniej

SOKAL & LILIEN

Dom bankowy i Kantor wymiany.

W cierpieniach
reumatycznych - - - - -
- - gośćcowych i pokrewnych
najlepiej przez WP. lekarzy poleconym środkiem jest
„Sapomenthol“
(Maść Sapomentholowa)
wyrobu aptekarza
Eugeniusza Matuli w Radomyślu
koło Tarnowa.
Dostać można po cenie za mały słoik 1·40, za duży 5 koron, w każdej aptece jakoteż wysyłka wprost za zaliczką.

Ostrzega się przed naśladownictwami! Prawdziwy tylko w oryginalnem opakowaniu. Nazwa, opakowanie, marka ochronna prawnie zastrzeżone. Najwyższe odznaczenie z wystaw w Paryżu, Londynie, Marsylii i Wiedniu. Dyplomy honorowe i medale złote

Apteka i Laboratoryum chem.-farm.
Eugeniusza Matuli
w Radomyślu koło Tarnowa.
45

W SYFONACH
PILZNER i BAWAR polecają
MUSIAŁOWICZ & JANIK
Lwów, Trzeciego Maja 2.

Dra Sedlitzky'ego
patentowane
Tabliczki do kąpieli
oraz
sole sodowe
z c. k. Salin w Hallein
służą do wygodnego i taniego sporządzenia
naturalnych kąpieli leczniczych
jakoto: *soolowych, sosnowych, siarczanych, żelaznych, z kwasem węglowym, żelazistych (Moor), z namułem siarczanym (Ischl), z kwasem węglowym a la Nauheim.*

Nowe! „**APHOR**“ Nowe!
dozowane kąpiele z kwasem węglowym, systemu Dr. Fischa. System obejmuje 20 systematycznych dozowanych kąpieli z kwasem węglowym.

Pastylki inhalacyjne-soolowe
z eterycznym olejkiem sosnowym lub bez.
Dla lekarzy klinik, sanatoryów, zakładów kuracyjnych, dyrekcyj i t. p. prospekty, wzory i znaczny opust.

Adres: Dr. SEDLITZKY Hallein
obok Solnogrodu (Salzburga)
skąd wysela się do wszystkich miejsc nie posiadających na składzie tych kąpieli po oryginalnych cenach **franco.** 47

Mieczysław Jankowski
GŁÓWNY SKŁAD
nasion i roślin
we Lwowie, plac Bernardyński l. 2 A.
poleca
specyalny skład wieńców grobowych metalowych, świeżych i zasuszonych.
Bukiety weselne, imieninowe, balowe **po najtańszych cenach** we Lwowie.

Mieszanka dla ptaków tylko 35 ct. 1 kg.

Medal srebrny. *Medal państwowy.*

Pracownia rusznikarska
SZADKOWSKI & KOPCZYŃSKI
We Lwowie ul. Batorego 20.
(Hotel Saski)
Wyrabia broń myśliwską wszelkich systemów oraz przyjmuje reperacyę wykończając z największą dokładnością po nader niskich cenach.
28

Ruble, Marki, Franki
i wszelką inną monetę zagraniczną kupuje i sprzedaje najkorzystniej
SOKAL & LILIEN
Dom bankowy i Kantor wymiany.

Centralne ogrzewanie i wentylacye

wszelkich systemów

WODOCIĄGI I KANALIZACYE

pompy, klozety, łazienki, łaźnie, mechan. pralnie i suszarnie

oświetlenie gazowe

projektuje i wykonuje

Inż. LEONARD NITSCH i Ska

Biuro techniczne i Zakład instalacyjny

w Krakowie, ul. Kolejowa 18, parter.

Adres telegraficzny: Leonard Nitsch — Kraków.

Kosztorysy bezpłatnie.	Najlepsze referencye z dotychczas wykonanych robót.	Telefon Nr. 385.

Popierajmy przemysł swojski a wzrośniemy w siłę!

Główny skład lamp i bronzów z fabryki polskiej Jana Serkowskiego w Warszawie, tudzież skład niezapalnej nafty krajowej

pod firmą

Piotra Miączyńskiego zięć

Stanisław Strzałkowski

we Lwowie, plac Halicki l. 14.

poleca

Lampy naftowe, salonowe, gabinetowe do pokoi jadalnych, biurowe jakoteż różne przybory do lamp.

Palniki żarowe, bronzy kościelne i dekoracyjne. **Świeczniki** do oświetlenia gazowego i elektrycznego. **Wyroby galwanoplastyczne,** oraz wszystkie przybory w zakres oświetlenia wchodzące.

Ceny jak najtańsze zaś przy zamówieniach większych odpowiedni rabat.

Jedyne źródło najlepszej nafty krajowej z rafineryi hr. Adama Skrzyńskiego w Libuszy tak do sprzedaży hurtownej jakoteż drobiazgowej. Posyłka do domu począwszy od 5. litrów.

Nafta do palników żarowych.

Oleje mineralne i smarowidła wszelkiego rodzaju.

Mydła gospodarskie i toaletowe

Wypierajmy przemysł niemiecki!

Centralne ogrzewanie i wentylacye

wszelkich systemów

WODOCIĄGI I KANALIZACYE

pompy, klozety, łazienki, łaźnie, mechan. pralnie i suszarnie

oświetlenie gazowe

projektuje i wykonuje

Inż. LEONARD NITSCH i Ska

Biuro techniczne i Zakład instalacyjny

w Krakowie, ul. Kolejowa 18, parter.

Adres telegraficzny: Leonard Nitsch — Kraków.

Kosztorysy bezpłatnie.	Najlepsze referencye z dotychczas wykonanych robót.	Telefon Nr. 385.

Popierajmy przemysł swojski a wzrośniemy w siłę!

Główny skład lamp i bronzów z fabryki polskiej Jana Serkowskiego w Warszawie, tudzież skład niezapalnej nafty krajowej

pod firmą

Piotra Miączyńskiego zięć

Stanisław Strzałkowski

we Lwowie, plac Halicki l. 14.

poleca

Lampy naftowe, salonowe, gabinetowe do pokoi jadalnych, biurowe jakoteż różne przybory do lamp.

Palniki żarowe, bronzy kościelne i dekoracyjne. **Świeczniki** do oświetlenia gazowego i elektrycznego. **Wyroby galwanoplastyczne,** oraz wszystkie przybory w zakres oświetlenia wchodzące.

Ceny jak najtańsze zaś przy zamówieniach większych odpowiedni rabat.

Jedyne źródło najlepszej nafty krajowej z rafineryi hr. Adama Skrzyńskiego w Libuszy tak do sprzedaży hurtownej jakoteż drobiazgowej. Posyłka do domu począwszy od 5. litrów.

Nafta do palników żarowych.

Oleje mineralne i smarowidła wszelkiego rodzaju.

Mydła gospodarskie i toaletowe

Wypierajmy przemysł niemiecki!

Szkoła sztuki stosowanej i robót ręcznych

Lwów, ul. Gołębia l. 12 (Willa Palatyn).

PROGRAM I-go ROKU SZKOLNEGO.

I-szy KURS. Dział haftów. Roboty krzyżykowe, szydełkowe, drutowe, deskowe, podwlekane, siatkowe, haft Janina
Dział sztuki stosowanej. Malowanie na drzewic, atłasie, aksamicie, płótnie gobelinowem, jucie, plastyczne (Plastin Malerei).

II-gi KURS. Dział haftów. Haft arabski, biały. złotem i srebrem, roboty mereszkowe. Koronki irlandzkie trudniejsze, roboty kilimowe, w ązane, smyrneńskie igłą zwykłą, smyrneńskie igłą maszynową „Daisy", pasmanteryjne,
oraz inne roboty artystyczne i nowe u nas mniej znane lub jeszcze zupełnie nie wprowadzone.
Dział sztuki stosowanej. Wypalanie na drzewie, skórze, aksamicie, głębokie (Tiefbrand), malowanie na porcelanie, szkle, plastyczne (Plastin Malerei).

Nauka odbywa się z reguły 3 razy tygodniowo (Poniedziałek, Środa, Piątek) od 10—12 przedpołudniem. Opłata miesięczna z góry 20 K. i w tych samych dniach od 3—5 (w zimie od 2-4) popołudniu. Opłata miesięczna tak samo jak za naukę ranną 20 K. Opłata za naukę ranną i popoł. miesięcznie z góry 32 K.

Osobne lekcye uzupełniające dla wstępujących w ciągu kursu, lekcye dla pojedynczych osób i lekcye korespondencyjne (listowne) według osobnej umowy.

CHARLES CABOS

WIEDEŃSKA FABRYKA CIASTEK, CAKES'I BISZKOPTÓW

Główna wysyłka: **WIEN**, Mariahilf, Gumpendorferstrasse Nr. 55.

CIASTKA Z SOMATOZY

Składy: WIEN. Stadt, Kärntbnerstrasse 37. Stadt, Am Hof 5.

Wzmacniający, szybkie zastępstwo dający środek spożywczy.

Można je spożywać do wina, herbaty, czekolady, kawy lub mleka. Podniecają w wysokim stopniu apetyt, są nadzwyczaj smaczne i łatwo strawne. Do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych.

41 **Pierze gęsie!!**

nowe niedarte	½ kg.	szarego	15 ct.
" "	½ "	białego	30 "
nowe darte	½ "	szarego	35 "
" "	½ "	białego	50 "

przysyła począwszy od 5 kg. i wyżej za pobraniem pocztowem

J. HALDEK

w Pradze, Tyńska 17.

Bilety wizytowe

zaproszenia ślubne i balowe, księgi bankowe, książeczki oszczędności, nagłówki na listy i faktury, koperty, etykiety, cenniki, autografie i wszelkie roboty artystyczno-litograficzne wykonuje wzorowo i na czas oznaczony

Zakład artyst.-litograficzny i drukarnia PILLERA i SPÓŁKI

Lwów, ul. Łyczakowska 3.

Wszelkie zamówienia przyjmuje, informacyi udziela wyłącznie

N. Brandler

Lwów, Jagiellońska 15.

Jedyne zastępstwo dla Galicyi i Bukowiny.

Słabość męzką

skutki szczególniej tajnych grzechów młodości oraz innych nadużyć niszczących zdrowie, jak pewno i trwale usunąć, poucza jedynie w licznych wydaniach rozpowszechniona książka ilustrowana

Dra Retau'a

Ochrona własna

Cena wydania polskiego: 1 zł.
Cena wydania niemieckiego: 2 zł.

Tysiące znalazło w niej objaśnienie swych cierpień a za użyciem kuracyi w książce tej zaleconej, zupełną swą siłę męzką. Za nadesłaniem franco należytości, otrzyma się książkę w kopercie przez Verlags-Magazin **Leipzig**, Neumarkt w Niemczech.

Szkoła sztuki stosowanej i robót ręcznych

Lwów, ul. Gołębia l. 12 (Willa Palatyn).

PROGRAM I-go ROKU SZKOLNEGO.

I-szy KURS. Dział haftów. Roboty krzyżykowe, szydełkowe, drutowe, deskowe, podwlekane, siatkowe, haft Janina

Dział sztuki stosowanej. Malowanie na drzewie, atłasie, aksamicie, płótnie gobelinowem, jucie, plastyczne (Plastin Malerei).

II-gi KURS. Dział haftów. Haft arabski, biały. złotem i srebrem, roboty mereszkowe. Koronki irlandzkie trudniejsze, roboty kilimowe, wiązane, smyrneńskie igłą zwykłą, smyrneńskie igłą maszynową „Daisy", pasmanteryjne,

oraz inne roboty artystyczne i nowe u nas mniej znane lub jeszcze zupełnie nie wprowadzone.

Dział sztuki stosowanej. Wypalanie na drzewie, skórze, aksamicie, głębokie (Tiefbrand), malowanie na porcelanie, szkle, plastyczne (Plastin Malerei).

Nauka odbywa się z reguły 3 razy tygodniowo (Poniedziałek, Środa, Piątek) od 10—12 przedpołudniem. Opłata miesięczna z góry 20 K. i w tych samych dniach od 3—5 (w zimie od 2—4) popołudniu. Opłata miesięczna tak samo jak za naukę ranną 20 K. Opłata za naukę ranną i popoł. miesięcznie z góry 32 K.

Osobne lekcye uzupełniające dla wstępujących w ciągu kursu, lekcye dla pojedynczych osób i lekcye korespondencyjne (listowne) według osobnej umowy.

CHARLES CABOS

WIEDEŃSKA FABRYKA CIASTEK, CAKES i BISZKOPTÓW

Główna wysyłka: **WIEN, Mariahilf, Gumpendorferstrasse Nr. 55.**

CIASTKA Z SOMATOZY

Składy: WIEN,
Stadt, Kärntnerstrasse 37.
Stadt, Am Hof 5.

Wzmacniający, szybkie zastępstwo dający środek spożywczy.

Można je spożywać do wina, herbaty, czekolady, kawy lub mleka. Podniecają w wysokim stopniu apetyt, są nadzwyczaj smaczne i łatwo strawne. Do nabycia we wszystkich aptekach i składach aptecznych.

41 **Pierze gęsie!!**

nowe niedarte	1/2 kg.	szarego	15 ct.
" "	1/2 "	białego	30 "
nowe darte	1/2 "	szarego	35 "
" "	1/2 "	białego	50 "

przysyła począwszy od 5 kg. i wyżej za pobraniem pocztowem

J. HALDEK

w Pradze, Tyńska 17.

Bilety wizytowe

zaproszenia ślubne i balowe, księgi bankowe, książeczki oszczędności, nagłówki na listy i faktury, koperty, etykiety, cenniki, autografie i wszelkie roboty artystyczno-litograficzne wykonuje wzorowo i na czas oznaczony

Zakład artyst.-litograficzny i drukarnia

PILLERA i SPÓŁKI

Lwów, ul. Łyczakowska 3.

Wszelkie zamówienia przyjmuje, informacyi udziela wyłącznie

N. Brandler

Lwów, Jagiellońska 15.

Jedyne zastępstwo dla Galicyi i Bukowiny.

Słabość męzka

skutki szczególniej tajnych grzechów młodości oraz innych nadużyć niszczących zdrowie, jak pewno i trwale usunąć, poucza jedynie w licznych wydaniach rozpowszechniona książka ilustrowana

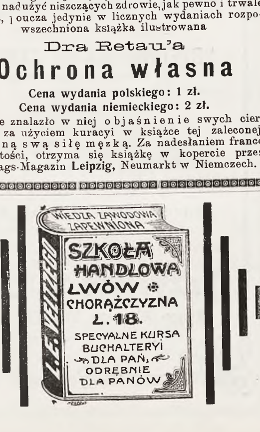
Dra Retau'a

Ochrona własna

Cena wydania polskiego: 1 zł.

Cena wydania niemieckiego: 2 zł.

Tysiące znalazło w niej objaśnienie swych cierpień a za użyciem kuracyi w książce tej zaleconej, zupełną swą siłę męzką. Za nadesłaniem franco należytości, otrzyma się książkę w kopercie przez Verlags-Magazin **Leipzig**, Neumarkt w Niemczech.

PRAWDZIWY

HOLENDERSKI

„Lemon Squash“

jest napojem orzeźwiającym i odświeżającym bardzo zdrowym, bez zawartości alkoholu.

Brak napoju podniecającego a zarazem nie działającego szkodliwie upajająco od dawna uczuć się dawał.

Opierając się na poszukiwaniach czynionych już w innych krajach, wynalazłem preparat, który po większej części składa się z cukru najlepszej jakości gotowanego na cytrynach soczystych. Rozcieńczony w 5—7 krotnej ilości wody wydaje ten preparat bardzo zdrowy napój, który szczególnie podczas upałów w porze letniej zalecić można.

Flaszka litrowa

„Lemon Squashu“

kosztuje wraz z cłem kor. 6 i jest bardzo wydatną a tem samem tanią.

Flaszka litrowa wystarczy na sporządzenie mniej więcej 50 szklanek napoju. Proszę tylko spróbować.

Wysyłka za poprzedniem pobraniem należytości.

Adres:

Hugo Eugen WINKLER

Zwickau in Sachsen.

PRZEDNIE SIATKI ŻAROWE

do oświetlenia gazowego

100 sztuk K. 22 — 50 sztuk K. 11·50

franko wraz z cłem

za nadesłaniem należytości wysyła

Hugo Eugen Winkler

Zwickau in Sachsen.

Za nadesłaniem

Marek 3·50 (Koron 4·15)

(także w znaczkach pocztowych)

wysyłam franko pierwszej jakości, niklowany patentowany

Przyrząd do wentylacyi pokoi!

Hugo Eugen WINKLER

Zwickau in Sachsen.

46

PATENTY

dla wszystkich krajów wyrabia

Inżynier M. Gelbhaus

zaprzysiężony rzecznik patentów

Wiedeń V./., Siebensterngasse Nr. 7.

naprzeciw c. k. Urzędu patentowego.

40

Jedyny rzeczywisty importer herbaty!

Handel herbaty chińskiej

EDMUNDA RIEDLA

we Lwowie, ulica Teatralna liczba 3.

Druga kamienica od placu Marjackiego.

poleca

HERBATĘ

zbioru majowego bezpośrednio z Chin sprowadzoną, ciemno naciągającą z wybornym smakiem i aromatyczną wonią

½ kilo:

Congo czarna	1	Nr.	1.60
Souchong czarna	2	„	2.—
„ „ zbiór majowy	3	„	3.—
Kaysow czarna	4	„	4.—
Melange de Londres	5	„	4.—
Pecco kwiatowej	6	„	3.—
„ „ karawanowej	7	„	4.—
„ „ najprzedniej	8	„	6.—
Gunpowder ziel. perl.	9	„	3.—
„ „ „	10	„	4.—
Wysiewki herbaciane			1.30
„ „ z najlepszych her.			1.60

poleca najlepsze gatunki

KAWY

o smaku czystym i aromatycznym,

które rozsyła franco, opłacone do każdej stacyi pocztowej 4½ kilo w woreczku:

Jamajka	7·—	½ kl.	—.70
Santos	7.50	„	—.80
Portorico	8.85	„	—.96
Cuba grubo ziarnista	9 20	„	—.90
Ceylon zielona	9.50	„	1.—
„ „ przednia	10.—	„	1.04
„ „ grubo ziar.	10.50	„	1.08
„ „ perłowa	10.50	„	1.08
Mocca arab. arom.	10.50	„	1.08
Jawa złota	10.50	„	1.08

Ceny herbaty oznacza się na ½ kilo w paczkach po ½, ¼, ⅛ kilo.

Opakowania nie liczy się. — Zamówienia z prowincyi wysyła się odwrotną pocztą. 30

PRAWDZIWY
HOLENDERSKI

„Lemon Squash"

jest napojem orzeźwiającym i odświeżającym bardzo zdrowym, bez zawartości alkoholu.

Brak napoju podniecającego a zarazem nie działającego szkodliwie upajająco od dawna uczuć się dawał.

Opierając się na poszukiwaniach czynionych już w innych krajach, wynalazłem preparat, który po większej części składa się z cukru najlepszej jakości gotowanego na cytrynach soczystych. Rozcieńczony w 5—7 krotnej ilości wody wydaje ten preparat bardzo zdrowy napój, który szczególnie podczas upałów w porze letniej zalecić można.

Flaszka litrowa

„Lemon Squashu"

kosztuje wraz z cłem kor. 6 i jest bardzo wydatną a tem samem tanią.

Flaszka litrowa wystarczy na sporządzenie mniej więcej 50 szklanek napoju. Proszę tylko spróbować.

Wysyłka za poprzedniem pobraniem należytości.

Adres:

Hugo Eugen WINKLER

Zwickau in Sachsen.

PRZEDNIE SIATKI ŻAROWE

do oświetlenia gazowego

100 sztuk K. 22 — 50 sztuk K. 11·50

franko wraz z cłem

za nadesłaniem należytości wysyła

Hugo Eugen Winkler

Zwickau in Sachsen.

Za nadesłaniem

Marek 3·50 (Koron 4·15)

(także w znaczkach pocztowych)

wysyłam franko pierwszej jakości, niklowany patentowany

Przyrząd do wentylacyi pokoi!

Hugo Eugen WINKLER

Zwickau in Sachsen.

46

PATENTY

dla wszystkich krajów wyrabia

Inżynier M. Gelbhaus

zaprzysiężony rzecznik patentów

Wiedeń VI., Siebensterngasse Nr. 7.

naprzeciw c. k. Urzędu patentowego.

40

Jedyny rzeczywisty importer herbaty!

Handel herbaty chińskiej

EDMUNDA RIEDLA

we Lwowie, ulica Teatralna liczba 3.

Druga kamienica od placu Marjackiego.

poleca

HERBATĘ

zbioru majowego bezpośrednio z Chin sprowadzoną, ciemno naciągającą z wybornym smakiem i aromatyczną wonią

½ kilo:

Congo czarna	1	Nr.	1.60
Souchong czarna	2	„	2.—
„ „ zbiór majowy	3	„	3.—
Kaysow czarna	4	„	4.—
Melange de Londres	5	„	4.—
Pecco kwiatowej	6	„	3.—
„ „ karawanowej	7	„	4.—
„ „ najprzedniej	8	„	6.—
Gunpowder ziel. perl.	9	„	3.—
„ „ „	10	„	4.—
Wysiewki herbaciane			1.30
„ „ z najlepszych her.			1.60

poleca najlepsze gatunki

KAWY

o smaku czystym i aromatycznym,

które rozsyła franco, opłacone do każdej stacyi pocztowej 4¾ kilo w woreczku:

Jamajka	7·—	½ kl.	—.70
Santos	7.50	„	—.80
Portorico	8.85	„	—.96
Cuba grubo ziarnista	9.20	„	—.90
Ceylon zielona	9.50	„	1.—
„ „ przednia	10.—	„	1.04
„ „ grubo ziar.	10.50	„	1.08
„ „ perłowa	10.50	„	1.08
Mocca arab. arom.	10.50	„	1.08
Jawa złota	10.50	„	1.08

Ceny herbaty oznacza się na ½ kilo w paczkach po ½, ¼, ⅛ kilo.

Opakowania nie liczy się. — Zamówienia z prowincyi wysyła się odwrotną pocztą. 30